

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

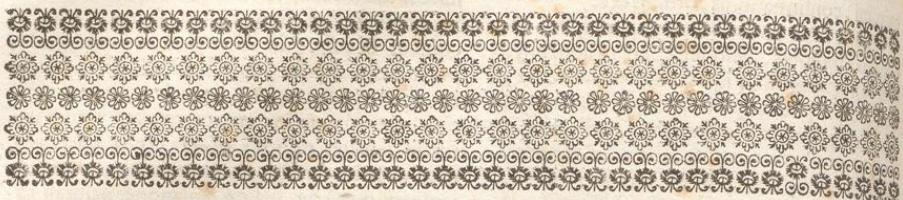
Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Disputatio Unica. De Beatitudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Secundæ
D. THOMÆ AQUINATIS

De Ultimo Fine hominis, seu Beatitu-
dine.

Initis quæstionibus de Angelis, S. Doctor in prima adhuc parte quædam examinat de fato, de cælestibus corporibus, de animabus separatis, de generatione hominis. At quia horum aliqua pertrahuntur à Philosophis, alia à Sacra Scripturæ interpretibus, alia aliis occasionibus examinantur, ista omittimus, & ad secundam Angelicæ Summæ partem pergimus: quæ, cùm iterum in duas partes divisa sit, prior *Prima Secundæ*, posterior *Secunda Secundæ* appellatur: modò autem de iis agemus, quæ in Prima Secundæ exponuntur.

DISPUTATIO UNICA.

De Beatitudine.

2. **A**git in Prima Secundæ Angelicus de beatitudine hominis, tanquam fine: inde de actibus humanis, tanquam mediis, ad hunc finem consequendum ordinatis: ex quo, ut observat Suarez in *Proemio tr. 1. in t. 2.* elucet pulcherrima methodus doctrina Angelici; cùm enim scientia practica speculativa supponat, itemque cognitio DEI, prout ad creaturas referunt, etiam supponat notitiam ejusdem, prout in se est, merito quæstiones speculativæ, de DEO, ejusque essentia, prima parte præmissæ sunt, ut postea practicè possit exponi, quomodo creatura ad DEUM suum (ad cuius possessionem est condita) pertingere queat: quæque ab illo per creationem exivit, per actus morales, seu humanos ad cunctum possit redire. Hoc au-

tem brevi tractatu nos de beatitudine in primis objectiva, tum formali agemus: sequenti verò multo longiore tractatu de actibus humanis disputabimus.

QUÆSTIO I.

De Beatitudine Objectiva.

ARTICULUS I.

An DEUS sit finis ultimus creaturæ rationalis, & in omni actu morali intendatur.

3. **F**inis ex Aristotele 2. *phys. tex. 29.* *Est id, cuius gratia: subintellige: aliiquid fit, vel appetitur, vel amatur;* neque enim necesse est, temper aliquid fieri propter finem; si enim DEUS nihil creasset, adeoque nihil factum esset propter DEUM, tamen ipse fuisset finis ultimus sui ipsius. Ubi tamen notandum, DEUM non esse causam finalis sui ipsius; causa enim, strictè dicta apud Latinos, debet præstare aliquem influxum, qualis respectu DEI dari non potest: est tamen sibi ipsi DEUS ratio formalis simpliciter ultima agendi. Respectu aliorum autem finis, saltem sèpissimè, est, cuius gratia aliiquid fit, seu adhibentur media ad illum obtainendum; qui enim ista, quantum necesse est, non adhibent, non censentur, finem efficaciter velle.

4. Dividitur autem finis in *finem cui, finem qui, & finem quo.* Primus, seu *finis cui* est illud subjectum, cui appetitur bonum: *finis qui*, seu ut etiam vocatur, *finis cuius gratia*, aut *objectus*, est bonum, quod appetitur: *finis quo* seu, ut

ut etiam vocatur *finis formalis*, est actus, quo obtinetur, vel possidetur finis qui, e. g. dum Petrus intendit DEUM, tanquam suam beatitudinem, per visionem beatificam possidendum: finis cui est Petrus: finis qui est DEUS: finis quo est visio beatifica. Hi tamen finis non debent inter se realiter esse distincti. Sic, dum DEUS se ipsum amat per amorem necessarium, ipsemet est finis cui, qui, & quo. Rursus, quando finis qui est objectum non efficiendum, sed tantum intentionaliter possidendum, intelligendum, vel amandum, tunc finis qui, & quo, quamvis realiter sint distincti, tamen moraliter censentur esse unus finis, & per modum unius intendi. Sic simul appetimus DEUM, ejusque visionem, vel etiam amorem, tanquam nostram beatitudinem; quia, ut observat Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 4. sec. 1. n. 5. unus finis sine altero beatificare non potest.

5. Dividitur rursus *finis qui in ultimum, & non ultimum*. Prior, seu *ultimus*, est, propter quem appetuntur alia, ideo autem appetitur propter se, & non propter ullum aliud. Posterior, seu *non ultimus*, est, propter quem appetuntur alia, & ipse etiam appetitur propter aliud. Sic e. g. se habent scientiae, propter quas appetuntur libri, & magistri: ideo autem appetuntur propter honores, vel divitias. Evidet hinc est inter Auctores, an finis non ultimus sit vere finis; Aristoteles enim 1. ethic. c. 7. ait, illud esse finem absolutè perfectum, *quod semper per se, nunquam ob aliud, expetendum est*: & S. Thomas 1. p. q. 5. a. 6. in corp. vocat medium id, ad quod non ultimè terminatur totus motus, sed tantum pars ejus. Quæstio hæc multum habet de nomine, nec opera pretium videatur, eam multis discutere: tantum dico, eos, qui negant, finem non ultimum esse vere finem, debere negare, bonum utile esse finem: item, cum Scripturæ sæpe dicant, DEUM intendisse, vel fecisse aliquid propter aliud à se distinctum, debere eos respondere, ibi non assignari finem DEI (cum ipse solus possit esse finis suus ultimus) sed tantum rationem formalem.

6. Dividitur iterum *finis ultimus*, in *ultimum positivè, & ultimum negativè*. Prior, seu *positivè ultimus* (qui etiam dicitur *simpliciter ultimus, & universalis*) est ille, qui non est ordinabilis ulterius, sicut ex sua natura, & prudenter: quidquid sit de perversa intentione creature: & hic est solus DEUS, qui est bonum excellentissimum, & præ omnibus estimabile, ad quem alia omnia ordinari debent. Posterior, sive *negativè ultimus*, est, qui hinc, & nunc, ita intenditur, ut ulterius non ordinetur, licet ex natura sua prudenter ulterius ordinari posset: & talis finis sæpe sunt creature, dum eas homines, tanquam finem operationum suarum, intendunt, nec ulterius ad DEUM, ejusque gloriam ordinant, licet deberent, & possent.

7. Dico 1. DEUS est finis per se positivè ultimus sui ipsius, & creature rationalis. ita Catholicæ omnes. Prob. 1. pars. DEUS nunquam in alio, quam in se, ultimè sicut; omnia enim, etiam se ipsum, amat propter se, & omnia ultimè ordinat ad se: ergo. Prob. 2. pars. DEUS est prima causa, & origo omnium rerum: ergo etiam ultimus finis, ex illo *Apocal. 1. v. 8.*

Ego sum alpha, & omega, principium & finis. 2. Creatura rationalis non potest in ullo alio bono ita sistere, ut non possit rationabiliter illud ulterius ad DEUM referre, & sæpissime etiam debet: minus potest DEUM rationabiliter referre ad aliud, tanquam finem ultimum; hoc enim est, aliud DEO præferre, quod semper est illicitum: ergo nihil aliud potest esse finis illius positivè ultimus.

8. Dico 2. Creatura rationalis in actibus suis moralibus non semper formaliter, aut virtualiter intendit finem positivè ultimum. ita communius Theologi contra aliquos Thomistas, quos sequitur Gonetius tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. Prob. Creatura sæpe mortaliter peccat: ergo non intendit finem ultimum, sed hunc fugit, & ab eo recedit: imò, quamvis tantum venialiter peccet creature, tamen per illum actum non accedit ad DEUM, qui est finis positivè ultimus. Confir. 1. Sæpe hic, & nunc, amando ferimur in aliquod bonum particulare delectabile, quin cogitemus deinceps positivè ultimo: ergo sæpe quietius in fine negativè ultimo. antec. patet experientia; quoties enim amamus aliquam recreationem, quin eam referamus ad DEUM? conseq. est clara; nihil enim volitum, quin præcognitum. Confir. 2. Non potest ullo modo probari, quod intentio finis ultimi (quam omittit prius habitat) semper adhuc in effectu aliquo, seu virtualiter, perseveret, aut influat in quæcumque actum moralem: ergo id gratis dicitur. Hoc tamen admitto, quod creatura rationalis dici possit, habitualiter aliquo modo intendere finem ultimum positivè talem, intelligendo per hunc beatitudinem in communi; quia hujus appetitus videtur in omnibus necessariō dari, & ad amorem rerum particularium quasi præsupponi: neque unquam retractari, adeo que habitualiter semper perseverare.

9. Respondent hinc aliqui adversarii, nos quidem probare, quod homo non semper intendat finem vere positivè ultimum, scilicet DEUM, non autem probare, quod non intendat finem ultimum ut sic, seu felicitatem suam finalem, quamvis erret in ea agnoscenda. Sed contra est. Quicunque extra DEUM aliquid appetit, non appetit verum finem ultimum, aut veram beatitudinem. 2. Creatura sæpe neque felicitatem ultimam ut sic appetit; quia de hac non cogitat, ut constat experientia: imò Christianus, qui scit felicitatem ultimam esse DEUM, & tamen peccat, non potest intendere felicitatem ultimam; alias statueret vere finem ultimum in creature, judicando, eam esse ultimum finem, quod foret hæreticum.

10. Si dicas, actum voluntatis non necessariō prærequirere judicium, non sufficienter effugis difficultatem; nam sicutem prærequiritur apprehensio: atqui apprehendere rem distinctam à DEO, tanquam ultimum finem (si voluntaria talis apprehensio sit, qualis esset in Christiano scienti, solum DEUM posse esse ultimum finem) iterum esset grave peccatum contra fidem: at utique non semper Christianus, dum peccat, etiam contra fidem delinquit. Quarè non est admittendum, quod Gonetius tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. n. 170. docet, creaturam in omni actu morali semper intendere finem ultimum, non tan-

tum universaliter, seu ut sic acceptum, quem ipse vocat formalem: sed etiam particulariter acceptum, quem vocat materialem; quia hac ratione peccans semper positivè apprehenderet aliquid distinctum à DEO, tanquam ultimum finem.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

II. Ob. 1. contr. 1. conclus. Creatura

est finita, & finitè tantum perfectibilis: ergo non potest habere pro fine DEUM infinitum. Resp. 1. rectorq. arg. ergo neque potest habere causam productivam infinitam, adeoque mundus non est creatus à DEO. In forma neg. conseq. Non est contra rationem finiti, referri ad infinitum: imò, cùm istud sit bonum supremum, meritò referuntur ad ipsum alia omnia. Quòd autem infinitum conferat finito beatitudinem, est maximè conveniens; quia bonum infinitum decet, esse communicativum sui: cùm insuper creatura rationalis subjaceat infinitis miseriis, hæ optimè tolli possunt à bono infinito. Ex hoc tamen non sequitur, quòd etiam creaturarum irrationalium (eoquòd hæ quoque subjaceant infinitis miseriis) DEUS debeat esse finis, ita, ut ejus possessione beatæ sint; cùm enim DEUM possidere nequeant, non possunt à suis miseriis ea possessione liberari: sed debent alia ratione liberari, nempe à DEO ut producente varia eorum naturæ conformia. Unde DEUS irrationalium finis quidem est, quatenus etiam ista ordinantur ultimò ad ipsum, sed non illa ratione, qua est finis creaturæ rationalis, cui sua possessione beatitudinem conferit.

12. Ob. 2. Si DEUS est finis creaturæ rationalis, eam beatificans, ista rationabiliter amaret DEUM, ut sibi bonum: sed hoc est falsum: ergo. prob. mi. amare aliquid, ut bonum sibi, est, habere se pro fine cui illius boni, & præferre se illi: sed hoc non fit rationabiliter respectu DEI: ergo.

Resp. Huic objectioni respondit satis Alexander VIII. damnando hanc propositionem

13. inter 31. ab eo proscriptas: *Quisquis etiam*

eterna mercedis intuitu DEO famulatur, charitate si caruerit, virtus non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur. In forma conc. ma.

neg. min. ad prob. dist. 1. p. ma. amare aliquid, ut sibi bonum, est, habere se pro fine cui utilitatis, & indigentia. conc. pro fine cui excellentia neg. primam partem: ma. & simpliciter neg. secundam: atque distincta sic minore, neg. conseq.

13. Non est absurdum, se habere, vel agnoscere, pro fine utilitatis, & indigentia, seu pro eo, quod à DEO, ente perfectissimo, potest recipere plura bona, quibus maximè indiger: neque hoc est, DEO se præferre; cùm hoc ipsum sit, DEUM, utpote largitorem omnis boni, & nullius indigum, plius estimare: hoc solum autem facit actus spei, seu amor concupiscentia erga DEUM, contra quem hoc argumentum pugnat. Quòd autem hic actus non amet DEUM, præscindendo ab utilitate, ab eo in nos re-

dundante, sive non amet illum, ut bonum sibi ipsi, sed ut bonum nobis, nihil est dishonesti; quia non tenemur semper ad actum charitatis: sed tantum est negativa imperfectio, quæ reperitur in actibus omnium virtutum, excepta charitate, quæ virtus propterea alias omnes excedit.

14. Dices. S. Thomas 1.2. q. 26. a. 4. in corp. ait: *Quod autem amaturo amore concupiscentie, non simpliciter, & secundum se amaturo, sed amaturo alteri: atqui est dishonestum, DEUM non amare simpliciter: ergo non potest honeste amari amore concupiscentia, seu, ut nobis bonus.* Confirm. S. Doctor ibidem ait: *Quod autem est bonum alterius, est bonum secundum quid: ergo juxta nos DEUS esset bonum tantum secundum quid, quod est absurdum.* Resp. neg. min. in sensu S. Thomæ; nam, non amare simpliciter, & iudicium eo loco non est, quām non amare amore amicitia: quod patet ex verbis statim adjectis: *sed amaturo alteri: non est autem absurdum, quod DEUS non per omnem actum amatur amore amicitia.*

15. Neque etiam est absurdum, quod homo amans DEUM, ut sibi bonum, amet se ipsum amore benevolentia; quia per hoc non præfert positivè se DEO, sed tantum se respicit ut finem indigentia. Ulterius, etiam si hic actus non præferat positivè DEUM homini (non quidem in ratione aestimationis; quia utique actus etiam spei, DEUM nullius indigum, & potenter omnes beare, plius estimat, quām se: sed in ratione amoris, & in hoc sensu, quod non positivè magis appetat bonum DEI, quām hominis) nihil est absonum; cùm non debeamus DEUM in hoc sensu per omnem actum nobis præferere: modò nos negativè habeamus, & neque nostrum bonum positivè præferamus bono Divino, ita, ut vellamus bonum nostrum, etiam si DEUS deberet carere bono suo, seu honore. Ad confir. dist. conseq. DEUS esset tantum bonum secundum quid, hoc est, mixtum malitiae, & quidem prævalente, ut sit simpliciter malum. neg. conseq. esset bonum secundum quid, hoc est, hīc, & nunc, non amatum propter se, sed propter alium, qui aliud amaturo propter se: sive, esset bonum amatum propter relationem ad aliud, cui bonum est. conc. conseq. Aliud ibi S. Doctor, nec intelligit, nec potest intelligere; nam 2.2. q. 17. a. 1. in corp. admittit, & alibi supponit, actum spei, qui habet totam hanc tenditiam, esse actum virtutis, & bonum.

16. Ob. 3. contra 2. conclus. S. Aug. 1. 10. confess. c. 21. afferit, quod, si quis ex duobus querat, utrum velint militare, possit contingere, ut unus velit, alter nolit: at, si quis querat, an beati esse velint, uterque statim responsum sit, se velle: ergo semper intenditur ultima beatitudo. Resp. neg. conseq. ex hoc enim tantum probatur, quod per alias actiones beatitudinem intendamus, non autem, quod per omnes, maximè, si de ea non cogitemus. Sic, si quæras ex Christiano, an velit salvus esse, teneat respondebit affirmativè: si videoas, eundem pectare graviter, & quæras, an velit salvus esse, etiam respondebit, se velle: at non potest dicere, se velle salvum fieri per peccatum, nisi velit errare in fide. Alius textus ex S. August. l. 2. confess. c. 6. C qui male est citatus apud Gonetum, tom.

tom.3. tr.1. disp.1. a. 7. n. 171.) plus non probat, quām, creaturem, etiam malè agentem, vele agendo liberè, & abutendo libertate, aliquo modo imitari DEUM, nemini subjectum, & liberrimè de omnibus disponentem: idque explicat exemplo fuit: sed hoc nihil contra nos. Quando etiam ibidem S. Aug. dicit, peccantes non omni modo recedere à DEO, tantum vult, eos amare aliquam ejus participationem, vel ad summum, eos tendere aliquo modo in DEUM interpretativè, ut numero sequenti explicabimus.

17. Ob. 4. S. Thomas 1. 2. q. 1. a. 6. in corp. docet, quod omne bonum appetatur, vel tanquam perfectum, adeoque ut ultimus finis: vel tanquam imperfectum, adeoque ut tendens, seu ordinatum, ad bonum perfectum, seu ultimum finem: consequenter homo omnia appetat propter ultimum finem: ergo. Resp. S. Doctor hoc loco, & etiam in 4. disp. 20. q. 1. a. 3. questione 4. ubi se magis explicat, plus non vult, quām, quod, aliquo modo interpretativè, tendat homo, vel alia creatura rationalis in ultimum finem. Interpretativè autem tendere in aliquid, est ex Suarez in 1. 2. disp. 2. sec. 4. n. 5. tendere in objectum aliquod, quod ex se est ad illud prius ordinatum: cūm ergo omnia creata sint aliquo modo ordinata ad beatitudinem hominis (si non supernaturalem, saltem naturalem) quidquid creatum homo appetit, interpretativè appetit beatitudinem.

18. Verum quidem est, hunc ipsum appetitum interpretativum hic latè sumi; nam strictè interpretativè appetere, videtur indicare præsuppositam aliquam cognitionem illius ordinatiovis, vi cuius tendentia interpretativa possit homini imputari, qua rāmen cognitione in nostro casu non datur: sed S. Doctor ita explicandus est cum Suarez loc. cit. disp. 3. sec. 6. quia ipse Angelicus videtur se ita explicare loc. cit. in q. sent. ubi dicit, eatenus aliquem intendere ultimum finem, quatenus in omni re creata intendit similitudinariam ejus participationem: insuper rationes nostræ probant, S. Thomam aliter accipi non posse. Certè, licet ametur pars, non semper amatur formaliter, aut virtualiter totum: quia neque peccata ordinantur, strictè loquendo, ad veram beatitudinem, sed tantum in hoc sensu valde improposito, quod illa voluptas peccaminosa sit etiam obscura similitudo felicitatis, vel beatitudinis in genere: unde per peccata homo, nec interpretativè, proprie saltem loquendo, amat veram felicitatem. Accedit, quod etiamsi bonum particulare sèpe non cogitet de beatitudine. Hoc tamen concedo, quod, qui amat bonum particulare, tanquam partiam felicitatem, aut beatitudinem, censeri saltem ordinari possit, magis amaturum ipsam beatitudinem universalem, si de ea cogitaret: nisi tamen aliquando existimaret, se per eam retrahendum à bono hoc particulari, sicut e. g. sāpe Christianus agnoscit, se per amorem veræ, & aeternæ beatitudinis, retrahi à voluptate peccaminosa: quo tamen casu talis non apprehenderet beatitudinem, prout deberet. seu ut purum bonum; cūm eam, urpote impeditivam voluptatis illicitæ, apprehenderet (quamvis imprudenter) ut aliquo modo sibi malam.

19. Diccs. S. Doctor 1. 2. q. 1. a. 6. in corp.

docet, quod ultimus finis se habeat in movendo appetitum, sicut in aliis motionibus, vel causalitatibus, se habet primum movens: sed in aliis e. g. physicis causalitatibus, non potest causa secunda movere, vel agere sine causa prima: ergo neque finis secundus, seu negativè ultimus, potest movere sine primo, sive positivè ultimo. Rēsp. dist. ma. Et S. Doctor per particulam sicut vult indicare omnimodam paritatem, neg. ma. aliquam tantum similitudinem. conc. ma. & conc. mi. neg. conseq. Si effectus paritas omnimoda, non sufficeret, finem positivè ultimum virtualiter influere (quod tamen adversarii ad summum pertinet) sed deberet influere formaliter, sicut scilicet causa prima in genere physico influit. Unde paritas aliqualis stat in hoc, quod, sicut se habet causa prima in genere physico formaliter, ita finis ultimus in genere intentionalis se habeat interpretativè. Obiter addo, ex Aristotelis 1. ethicor. 7. (ubi dicitur, omnes eundem finem expetere, scilicet felicitatem, vel aliquam ejus partem) nihil contra nos probari; cūm non per omnes actus debeat omnes tendere in omnem finem suum: saltem non formaliter, quidquid sit, an interpretativè: unde, modo per aliquos actus quilibet aliquando tendat in felicitatem, eam expectando, jam verificatur textus Philosophi.

20. Ob. 5. Amor finis positivè ultimi est innatus, & necessarius: ergo præcedit quemcunque amorem boni particularis: ergo voluntas omnem amorem erga bonum particulare concipi in virtute amoris erga finem positivè ultimum. Confir. Finis negativè ultimus se habet ad finem positivè ultimum, sicut se habet electio medium ad finem negativè ultimum: sed finis negativè ultimus necessario movet, saltem virtualiter, ad electionem medium: ergo etiam finis positivè ultimus movet ad finem negativè ultimum. Resp. 1. ex Suarez. neg. conf. nam hic in 1. 2. disp. 3. sec. 5. n. 3. docet, valde probabiliter ante ultimam rationis cogitari de pluribus particularibus bonis, antequam cogitetur de fine ultimo. Resp. 2. dist. conseq. amor finis positivè ultimi præcedit, hoc est, prius aliquando concipiatur. om. conseq. præcedit semper immediate, vel tam propinquè, ut virtualiter adhuc influere possit. neg. primam, & secundam conseq. Ad confirm. neg. ma. quæ non probatur.

21. Ob. 6. Voluntas est indifferens ad amandum quemque finem negativè ultimum, seu bonum particulare: ergo debet determinari ab amore finis positivè ultimi, qui amor est necessarius. Rēsp. In hac vita voluntas etiam est indifferens ad amandum finem positivè ultimum; unde consequentia est nulla. Si dicas, voluntatem boni esse indifferente, ad amandum finem ultimum; quia debet omnia amare sub ratione boni. Resp. modo in objecto particulari inveniat rationem boni particularis, non est opus amore antecedente, quo feratur in bonum ut sic: imò hic amor est contra experientiam. Sed his omisssis, in forma dist. antec. voluntas est indifferens indifferentiæ pure passivæ, seu insufficiencia, neg. antec. activæ, seu libertatis. conc. antec. & neg. conseq. Voluntas, si habeat actum primum proximum (quem non semper constituit amor finis ultimi) potest seipsum determinare, eligendo amorem unius præ alio.

22. Ob.

22. Ob. 7. Qui peccat, statuit sibi peccatum, seu ejus objectum, tanquam finem ultimum: ergo amat aliquem finem ultimum. Confirm. S. Paulus *ad Philippiens. 3. v. 19.* ait: *Quorum DEUS venter est: ergo ebriosi, & gulosi, statuunt sibi finem ultimum delectationem gulæ.* Resp. neg. antec. si in sensu stricto accipiatur; non enim semper tam graviter errando peccant Christiani, qui sæpe, dum peccant, habent intentionem agendi poenitentiam, & se iterum avertendi ab illo objecto: prouide agnoscunt, objectum esse defectuolum, & per hoc averti se à fine ultimo: item, sæpe objectum peccati, hic & nunc, ulterius ordinant ad finem alium, e. g. fur sublatas pecunias ad sustentationem suam &c. Quando igitur SS. PP. & Doctores videntur dicere, quod peccantes omnes statuant finem ultimum in creatura, intelligendi sunt in sensu figurato; volunt enim dicere, peccatores se ita habere, ac si finem ultimum in creatura statuerent, quatenus, hic & nunc, plus amant creaturam, quam DEUM. Ex quo habetur quoque responsio ad confirmationem; non enim Apostolus vult dicere, eos verè adorare suum ventrem, sed plus amare, quam DEUM.

23. Ob. 8. Per peccatum avertitur homo ab ultimo fine, & convertitur ad creaturam: ergo hanc habet pro ultimo fine. Confir. *Prov. 14. v. 22.* dicitur: *Errant, qui operantur malum: unde est commune axioma: Omnis peccans errans: sed hic error non stat in alio, quam, quod in creatura statuatur pro ultimo fine: ergo.* Resp. neg. conf. Ex antecedenti tantum sequitur, quod hic & nunc, homo magis amet finem negativè ultimum, quam positivè ultimum. Neque etiam peccator semper DEUM formaliter contemnit, sed tantum interpretativè. Ad confir. neg. min. Errat plus, quam satis, amando bonum infinitum præsummo; quamvis utrumque ritè cognoscat, juxta illud Poëta: *Video meliora, proboque, deteriora sequor.* Et quamvis peccator non erret scientiæ simplicis notitiæ, errat scientiæ approbationis, quæ præter notitiam rei dicit actu voluntatis *ex n. 283. tract. de DEO:* quo actu, dum peccator malum approbat, vel maximè errat.

ARTICULUS III.

An Deus sit beatitudo objectiva creaturæ rationalis in quovis statu.

24. **N**atura humana considerari potest in multipli statu. Primus est *status puræ naturæ*, qui involvit perfectiones naturales, homini debitas, sine elevatione supernaturali, & etiam sine peccato. Secundus est *status naturæ integræ*, qui supra perfectiones priores addit integratatem, seu dominium perfectum partis superioris in inferiore, vi cuius appetitus ita obediens rationi, ut contra hanc non moveatur, vel eam non præveniat: adeoque natura habeat suas vires expeditas, absque impedimento reluctantis concupiscentiæ. Hæc integritas, saltem perfecta, non

est debita naturæ humanae puræ, quamvis juxta aliquos huic debitum sit majus dominium parvus superioris, quam in statu naturæ lapsæ, de quo in tract. de gratia.

25. Tertius est *status elevationis*, qui affert elevationem, & ordinationem hominis ad finem supernaturalem, & consequenter media ad eum consequendum. Quartus est *status innocentia*, qui elevationi, & integratati, superadit gratiam sanctificantem, & virtutes insulas, ad eam consequentes, item immunitatem à culpa, errore, deceptione, morte &c. Quintus est *status justitiae originalis*, qui supra præcedentium statuum perfectiones addit prærogativum, transfundendi has perfectiones in posteris per generationem, ex ordinatione Divina.

26. Sextus est *status naturæ lapse*, seu *corruptæ*, qui supponit peccatum grave originale, vel actuale, ob quod natura privata sit, saltem prærogativi innocentia, & integratatis, & subiecta variis malis &c. Septimus est *status naturæ reparatae*, quando felicit ex meritis Christi reddita est naturæ gratia, & per hanc libertas à peccato, ac ortis ex illo malis, non tamen omnibus: insuper redditum ei jus ad gloriam. Additur ab aliis status octavus, qui tamen non est status viæ, sed termini, estque *status beatitudinis, aut damnationis.* Ex his autem statibus tertius, quartus, sextus, & octavus, etiam suo modo dati sunt in Angelis: septem autem, seu omnes, excepto primo, successivè sunt dati in primo parente, ut docent Theologi.

27. Primus autem, seu *status puræ naturæ*, nunquam exitit, sive in Angelis, sive in homine: possibilis tamen fuit, ut negari non posset, post Bullas Pij V. & Greg. XIII. damnatum has propositiones Baianas, scilicet 21. *Humanæ nature sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ, debita fuit integratæ prima conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.* item 24. *A vanis, & otiosis hominibus, secundum insipientiam Philosophorum, ex cogitata est sententia, que ad Pelagianum rei jicienda est, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona, naturæ superaddita, fuerit largitatem conditoris sublimatus, & in DEI similitudine adaptatus.* Et 26. *Integritas prime conditionis non fuit indebita naturæ humanae exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* Sed hæc supponimus ex tract. de gratia, & modò querimus, quanam pro quovis statu sit hominis beatitudo objectiva.

28. Dico 1. DEUS est beatitudo objectiva creaturæ rationalis in statu elevationis. Conclusio est de fide. Prob. ex Scripturis & pp. passim id docentibus. *Gen. 15. v. 1.* dicit DEUS Abrahamo: *Ego protector tuus sum, & mercede tua magna nimis.* *Psal. 72. v. 26.* *Pars mea DEUS in eternum.* *Joan. 17. v. 3.* *Hac est autem vita eterna, ut cognoscant te solum DEUM verum, & quem misisti Iesum Christum &c.* Ex Patribus S. Aug. l. 19. de civit. c. 26. ait: *Ut vita carnis anima est, ita beata vita hominis DEUS est.* & l. 1. *Retractionum c. 1.* *Ipsò enim DEO mens fruitur, ut beata sit, tanquam summo bono suo.* &c. 2. *Constituit inter nos, qui simul querebamus, non esse beatam vitam, nisi perfectam cognitionem DEI.* Similia habent, tum S. Aug. alibi, tum alii Patres passim, vide Valentiam in 1.2. disp. 1. q. 2. punt. unico.

29. Dico 2. DEUS etiam esset beatitudo objectiva creaturæ rationalis in statu puræ naturæ: ita Gormaz de beatitudine n. 113. & alii. Discrimen tamen est hoc, quod in statu elevacionis DEUS à Beatis cognoscatur intuitivè: in statu autem puræ naturæ cognitus fuissest tantum abstractivè. Probatur autem conclusio ratione, que etiam quadrat precedenti conclusioni. Beatitudo creaturæ rationalis in omni statu debet esse satiata appetitus rationalis: atqui nullum bonum creatum potest esse ejus satiativum: ergo, ma. est clara; beatus enim non est, qui adhuc rationabiliter anxius, & inquietus, seu necdum satiatus est.

30. Minor prob. Quæcunque bona creata assignarunt antiqui Philosophi, vel etiam hæretici (quæ ex Lactantio l. 3. div. inst. c. 7. & S. Ambroso l. 2. de officiis c. 2. refert Tannerus tom. 2. disp. 1. q. 2. dub. 1. n. 1.) reducuntur, vel ad bona fortuna externa, vel ad bona corporis, vel ad bona animæ: nulla horum, imò nec omnia simul, possunt esse perfectè satiata: ergo, prob. min. In primis bona fortuna, seu divitiae, potius sunt bonum utile, adeoque magis sunt medium ad felicitatem, quam ipsa felicitas, nec tam possessione, quam effusione reddunt hominem beatum: deinde ordinantur ad hominem potius, quam homo ad ipsas, adeoque homo est potius finis ipsarum, ut habet S. Thomas l. 2. q. 2. a. 1. in corp. Accedit, quod etiam invitis facilè eripiantur: ex quo oriuntur innumeræ solicitudines, anxietates &c. Sed nec ab omnibus haberi ad satietatem possunt; cum tamen omnes finem, seu beatitudinem, consequi posse debeat.

31. Eadem fermè est ratio de fama, ac honore, quæ non tam in nostra, quam aliorum sunt potestate, & facilè perduntur: nec ab omnibus possunt ad satietatem haberi. Accedit, ut adverbit S. Thomas l. p. q. 2. a. 3. in corp. quod, si fama, ac honor, vel gloria, falsa sint, in facilitate stare non possit beatitudo solidia: si vera, tunc supponant excellentiam aliquid in homine, ratione cuius potius homo erit beatus, quam ratione honoris. Pariter, nec potestas dominativa potest reddere beatum; quia & ipsa caduca, timoribus, vel certè curis, & anxietatibus, plena est. Jam bona corporis, scilicet valetudo, robur, pulchritudo &c. sunt etiam ipsa caduca, & bruis communia, imò in quibusdam irrationalibus meliora, quam in homine: ergo non possunt esse beatitudo hominis; hæc enim utique esse debet excelsior, quam felicitas brutorum, ut observavit etiam Aristoteles apud Suarez in l. 2. disp. 5. sec. 1. n. 4. Ex quo capite etiam rejiciuntur voluptes corporeæ, præterquam, quod istæ sint sordidissimæ, atque lèpissimè infamia, ac erubescientia plenissimæ: quin imò corpori quoque vel maximè noxia: atque adeò hominem magis miserum, quam beatum reddant.

32. Jam quod spectat ad bona animæ. In primis ipsa anima non est quietativa sui appetitus, sed est subjecta innumeris miseriis, & quærens alibi suam felicitatem, ac beatitudinem, adeoque sibi ipsi beatitudo esse non potest. Ejus autem bona accidentalia sunt virtutes, & scientiae: at virtutes, universaliter acceptæ, medium quidem sunt ad beatitudinem asequendam, non vero beatitudo; quia non satiant appetitum, &

sunt pluribus difficultatibus in suo exercitio mixta, adeoque non afferunt illam delectationem, quæ ad beatitudinem requiritur. Aliud est, quod fortè aliquod exercitium alicujus virtutis, e.g. charitatis, posit esse beatitudo formalis, de quo infra. Quod attinet ad scientias, si hæc sunt tantum de rebus inferioribus, non redundunt animam beatam: quomodo enim beatus sit, qui scientiam etiam evidentem habet de rassis & muribus? adeoque scientia, vel cognitio beatificæ, debent esse de ente summo: sed sic stabit formalis beatitudo in cognitione DEI (quidquid sit, an etiam requiritur amor ejusdem, de quo inferius) consequenter ipse DEUS erit objectum beatificum.

33. Tandem, quod ista omnia simul etiam non possint esse beatitudo creaturæ rationalis, probatur. Exceptis solis scientiis, & virtutibus, reliqua ex natura sua sunt caduca (quæ naturaliter perire deberent, supernaturaliter autem non semper conservarentur, neque etiam animabus separatis amplius quadrarent) adeoque natura non potuit in iis constitutre beatitudinem immortalis animi, nec partialiter; quia sic magna pars beatitudinis perderetur, nec integra beatitudo æternum duraret, quæ foret magna miseria. Sed & scientia, & virtutes universaliter sumptæ, etiam collectivæ (exclusis cognitione, & amore DEI) tum ob difficultatem oppositam delectationi, tum ob objectum nimis parvum, nequeunt beare hominem, & minus Angelum. Nec dicas, creatæ omnia esse infinita; nam non sunt infinitum actu, neque etiam omnia cuique concederentur: & ex concessis plurima essent peritura. Accedit ratio S. Thomæ l. 2. q. 2. a. 4. in corp. Ista fermè omnia sunt communia bonis, & malis: eorumque etiam, saltem plurimum, usus, potest esse bonus, & malus: atqui beatitudo non compatitur secum aliquod malum; alias non esset status optimus, seu supremæ felicitatis: ergo. Plures rationes vide apud S. Thomam loc. cit. Quare, cum in nullo bono creato stare beatitudo possit, debet stare in bono in creato, scilicet in DEO: quod erat ostendum.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

34. **O**b. 1. contra 2. conclusionem. Non est possibilis beatitudo naturalis hominis: ergo nulla datur prob. antec. ordinatio hominis ad beatitudinem tantum datur in statu elevationis: ergo nulla est possibilis puræ naturalis: Confirm. 1. Nulla beatitudo naturalis excludit omnem miseriæ hominis: ergo nulla est vera beatitudo. Confirm. 2. Homo in statu puræ naturæ esset purus, & quidem essentialiter servus: ergo non posset sibi mereri præmium, seu beatitudinem. Confirm. 3. Si posset natura mereri, aut habere beatitudinem, tunc esset sibi sufficiens, & deprimere-
tur astimatio gratiæ: sed hoc est absurdum: ergo. Resp. Cum fuerit possibilis status puræ naturæ, ut hic suppono tanquam innegabile, utique etiam debuit fuisse possibilis status perfe-

E

ctus

Etus illius naturæ, ita, ut homo pro suo statu tunc etiam consequi potuisset suum ultimum finem, ad quem necessariò conditus est; si enim finem, ad quem ordinantur, consequuntur, aut saken consequi possunt, etiam creaturæ irrationales, quanto magis rationales? In forma, neg. antec. ad prob. dist. antec. ordinatio hominis ad beatitudinem tantum datur in statu elevationis defacto. conc. antec. daretur tantum, etiam tunc, si existeret status puræ naturæ. neg. antec. & conseq.

35. Ad 1. confirm. neg. antec. Cognitio DEI, etiam abstractiva tantum, sed valde intensa, item amor subsequens, specialis quoque protectio DEI, removerent hominem ab omni peccato, morte, aliisque miseriis. Quid autem ex his fuisset essentia beatitudinis, quid proprietas, statuendum erit proportionaliter ad ea, quæ dicemus infà de beatitudine formalí supernaturali. Ad 2. confirm. Etiam in statu elevationis homo manet essentialiter servus, nec status filii adoptivi tollit servitatem: sicut ergo homo nunc potest mereri præmium supernaturale merito condigno in actu primo, non verò, antecedenter ad promissionem Divinam, merito condigno in actu secundo: ita posset etiam mereri præmium naturale: sed hæc spectant potius ad questionem de justitia commutativa inter DEUM, & hominem. Ad 3. confir. neg. ma. tunc enim non posset natura acquirere ulla gratia dona, quæ tamen nunc potest acquirere: dein beatitudinem non habetur pro libitu, sed deberet eam mereri, & posset ab ea etiam excludi.

36. Ob. 2. Cognitio abstractiva DEI non quietaret intellectum, sed potius accenderet desiderium cognitionis intuitivæ: ergo non posset in ea stare beatitudo formalis: atqui intuitiva cognitio DEI naturaliter dari non potest: ergo DEUS non est objectum beatificum naturæ puræ, sed debet esse aliquid aliud, quod naturaliter intuitivè cognoscipotest. Resp. neg. antec. non enim excaret desiderium inquietum; quia homo abstractivè cognoscens DEUM, habet omnem felicitatem in eo statu sibi possibili: fermè sicut dicitur de supernaturaliter Beatis, qui, modò habeant visionem intuitivam DEI, non desiderant perfectiorem, & perfectiorem in infinitum, nec invident aliis melius DEUM videntibus; alias, si Beati semper plus, & plus desiderarent, ultra lineam sibi debitam, tandem expeterent unionem hypostaticam.

37. Dices. S. Thomas 1. p. q. 12. a. 1. in corp. ait, ultimam hominis beatitudinem stare in operatione altissima intellectus: ergo in visione intuitiva DEI. Confirm. ex eodem ibidem dicente: *Si nunquam essentiam DEI videre potest intellectus creatus, vel nunquam beatitudinem obtinebit, vel in alio ejus beatitudo consistet, quam in DEO, quod est alienum à fide:* & addit, non quiescere desiderium naturale cognoscendi DEUM, nisi per essentiam eum cognoscat. Responderi posset, negando conseq. quia etiam cognitio abstractiva DEI est operatio intellectus altissima in ordine naturæ: melius tamen ad mentem S. Doctoris respondetur, dist. antec. ait, stare beatitudinem supernaturalem &c. conc. antec. beatitudinem tantum natura-

lem. neg. antec. & conseq. Eadem responsio servit ad confirmationem.

38. Sanè agit ibi S. Doctor de beatitudine in statu elevationis, seu de visione DEI per essentiam, hoc est, de visione intuitiva, vel quidditativa DEI. Alibi autem, scilicet 1. p. q. 62. a. 1. distinguit duplē beatitudinem, unam naturalē, quam, ait, juxta Aristotelem stare in contemplatione DEI perfectissima, quanta scilicet naturaliter dari potest: alteram verò supernaturalem, quam, ait, stare in visione DEI, sicut est, *Quando autem S. Doctor q. 12. prius cit. ait, homini inesse naturale desiderium cognoscendi primam causam, debet exponi de cognitione naturæ proportionata.*

39. Vel, si S. Doctor intelligit cognitionem quidditativam, debet exponi, non de desiderio, omnino strictè naturali, sed de tali, quod, eti non expletatur, tamen non fiat violentia: & quod quidem absolute possit remanere inane, sive non latitatum, non tamen debeat tale remanere, sed possit expleari, sicut actu expletur in Beatis. Et sic sanè exponendus est, cit. q. 12. ne sibi, & aliis omnibus contradicat. Rursus, quando alibi Angelicus dicit, non esse perfectè beatum illum, cui adhuc restat aliquid desiderandum: vel, quando ait, imperfectum semper desiderare suam perfectionem: intelligendus est de re, vel perfectione sibi debita, desideranda, & de imperfecto possitivè tali; alias creatura nunquam posset esse beatà, ut pater consideranti.

40. Ob. 3. S. August. 1. 1. de pcc. mer. § remiss. c. 26. ait, non esse locum medium, sed hominem, vel debere esse cum Christo, vel cum diabolo. Rursus idem S. Augustinus contra Julianum saepe ait, DEUM non posse imaginem suam nulli peccato obnoxiam privare vitâ eternâ: ergo non est possibilis beatitudo, nisi, quæ defacto datur supernaturalis. Confirm. Idem S. Doctor 1. 1. confess. 1. ait ad DEUM: *Peccabis ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te: ergo.* Resp. Sensus objectus primo loco nullis verbis exprimitur: nihilominus dist. ant. & loquitur de hac providentia, & statu elevationis. conc. antec. de omni providentia, & etiam statu naturæ puræ tantum possibili, neg. antec. & conseq. Ad 2. locum servit eadem responsio: scilicet DEUS hoc non potest in statu elevationis, in quo justis promisit vitam eternam. Ad confirm. dist. conseq. Inquieruntur est cor, donec requiescat, quiete sibi debita. conc. conseq. indebita, seu supernaturali. subdit, in hac providentia, in qua, vel datur quies supernaturalis, vel nulla, conc. conseq. in alia providentia. neg. conseq.

41. Ob. 4. Cognitio abstractiva DEI non est possessio ejusdem: ergo DEUS non potest esse beatitudo objectiva in statu puræ naturæ. prob. conseq. beatitudo objectiva debet posse possideri: atqui DEUS non potest possidere in statu puræ naturæ; quia tantum potest de ipso haberi cognitio abstractiva quæ non est possessio ejus: ergo. Confirm. 1. Beatitudo objectiva est illa, quæ repræsentatur per formalem: atqui per formalem, si hæc sit cognitio DEI abstractiva, repræsentantur tantum res creatae: ergo. Confirm. 2. Perfectior esset cognitio intuitiva Angelorum, quam abstractiva DEI: ergo

ergo potius illa erit beatitudo. Resp. neg. antec. Possessio tantum debet esse intentionalis, hoc est, intellectualis perceptio, qualis etiam est cognitio abstractiva, licet imperfectior, quam intuitiva. Ad 1. confirm. dist. ma. beatitudo objectiva est illa, qua representatur, vel immediate in se, vel mediata in alio. conc. ma. est tantum illa, qua representatur immediate in se. neg. ma. & dist. mi. representantur res creatæ immediate in se. conc. mi. mediata in alio. neg. mi. & conseq.

42. Ad 2. confirm. In primis cognitio intuitiva Angelorum potest simul esse abstractiva DEI; quia in Angelis, tanquam in medio, potest DEUS abstractiva cognosci, quo casu una non est perfectior altera: vel certe hæc cognitio est perfectior aliâ, qua tantum est intuitiva Angelorum, & non simul abstractiva DEI. An autem cognitio tantum intuitiva Angeli sit physicè perfectior alia cognitione, qua est intuitiva alicuius inferioris creaturæ, & simul abstractiva DEI, nihil facit ad rem; quia tamen illa non est beatificans; cum non est possessio summi boni, cuius solius possessio potest beatificare. Unde in forma. om. antec. neg. conseq. ex ratione modo data. Addo tamen, cognitionem abstractivam DEI non debere esse intuitivam qualiscunque ignobilis creaturæ, sed valde perfectæ, saltem substantiæ spiritualis, aut Angeli; in his enim, tanquam perfectioribus speculis, magis relucet DEUS.

QUÆSTIO II.

De Beatitudine Formali Supernaturali.

ARTICULUS I.

In quo consistat Essentia Beatitudinis Formalis.

43. Beatitudo formalis est idem, ac forma constituens, vel denominans beatum: de qua Boëtius, *de consol. philosophi* l. 3. sub initium prose. 2. sic scribit. *Liquet igitur, esse beatitudinem statum bonorum omnium congregatione perfectum*: unde S. Thomas 1. 2. q. 2. a. 1. arg. 2. ait: *Secundum Boëtium in 3. de consol. Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus*. Quæ definitio, et si communiter recepta sit, tamen non convenit beatitudini, tantum essentialiter sumptuæ, sed accidentaliter, & integraliter acceptæ; ad hoc enim, ut quis sit in tali statu, sive, ut denominetur beatus, non sufficit sola forma, sed requiruntur plura alia, negativa, & positiva, quæ, sive ut conditio-nes, sive ut partes, negativæ, aut positivæ, requiruntur, ut detur totus ille status; ut enim diximus *tr. de DEO* num. 790. & alibi, non requiruntur sola forma, sed plura alia ad denominationem: quare aggregatio omnium bonorum videtur plus dicere, quam tantum beatitudinem formalem, essentialiter sumptam. Melius dicitur *beatitudo formalis esse possessio beatitudi-*

nis objectivæ, sive DEI: & de hac queritur, in quo ejus essentia consistat.

44. In quatuor potissimum opinione-nes abe-unt Auctores. Prima est, qua tribuitur Henrico Gandavensi *quodlibet* 13. q. 12. scilicet, beatitudinem formalem stare in illapsu Divinæ es-sentia in animam, vi cuius non tantum detur aliqua intentionalis, sed etiam aliqualiter realis, unio beatitudinis increata cum creatura beata, quam unionem, ait, fieri per circummissionem, non animæ illabentis Divinitati, sed potius è con-verso *Divinitatis illabentis in animam*. Ita hunc auctorem intelligent Tannerus, Gormaz, & alii, quamvis fateantur, eum obscurè loqui, uti sanè loquitur: & hinc Vasquez eum excusat. Alii autem dicunt, dubium esse, an de formali, an de objectiva beatitudine loquatur.

45. Huic sententia sic explicatæ affines sunt quidam Doctores Parisenes, qui beatitudinem formalem constituerunt in ipsa operatio-ne increata, vel visione, & possessione, qua DEUS se, & alia videt, quæque aliquo modo uniatur animæ beatæ. Sed tam hæc, quam prior opinio, vel explicatio opinionis, nunc de-seritur ab omnibus, & merito; quia in Scriptu-ris beatitudo nostra formalis vocatur sæpe vita æterna: sic *Ioannis 17. v. 3*. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM verum*: ergo debet esse operatio vitalis, atque adeò à nobis producta, & non tantum nobis, passivè nos habentibus, illapsa. Rursus Divinitas plusquam immoraliter nemini unitur, præterquam naturæ hu-manae Christi.

46. Altera sententia est Thomistarum, & plurium aliorum, etiam ex nostris, afferentium, essentiam beatitudinis formalis consistere in sola visione beatifica. Tertia est Scotistarum, volen-tium, eam confidere in solo amore beatifico, quibus accedit *Ægidius*, & alii. Quarta est S. Bonaventuræ, Hugonis de S. Victore, Vegæ, Richardi, Alberti, Suarezii, Molinæ, Lessii, Amici, Ulloa, Haunoldi, Gormaz, & plurium aliorum, quos vide apud Suarez in 1. 2. tr. 1. disp 7. sec. 1. n. 24. docentium, essentiam beatitudinis formalis complecti tam visionem, quam amorem: cum quibus & ego sentio.

47. Probatur conclusio. Scriptura & PP. debent, quantum possunt, ita accipi, & expo-ni, ut sibi non contradicant: hoc non sit, nisi dicatur, beatitudinem essentiale stare in visione, & amore: ergo, major est communis. mi. prob. quidam textus Scripturæ, & etiam Patrum, di-cunt, beatitudinem stare in visione; quidam in amore, quidam in utroque: sed hi sine con-tradictione exponi non possunt, nisi dicatur, in quolibet istorum seorsim stare beatitudinem in-adæquatam, in complexo vero adæquatam: vel in visione beatitudinem expressivam, in amore affectivam, in utroque totam: ergo. prob. mi. si aliter possent conciliari, tunc v. g. dicendo, quod aliqui textus loquuntur de beatitudine es-sentiali, alii de integrali, vel accidentalis: sed hac expositio est sine sufficienti fundamento al-lata: ergo. prob. mi. non est ullum signum, ex quo colligatur, quod Scripturæ, vel Patres, in uno casu aliter beatitudinem accipiant, quam in alio, ut patebit ex textibus mox afferendis: ergo.

48. Itaque textus, significantes beatitudinem stare in visione, ex pluribus possunt adduci illi. *Joan. 17. v. 3.* *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM verum.* *Matthei 5. v. 8.* *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt.* *1. Joan. 3. v. 2.* *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.* Concilium Francofordiense in epistola ad Episcopos Hispania in fine ait: *Ut ad eum beatissimam visionem pervenire mereamur, in qua est æterna beatitudo, & beata æternitas.* *S. Aug. enarratione in psal. 90. sub finem.* *Nescio, quid magnum est, quod visuri sumus, quando tota merces nostra visio est.* Plures alios PP. citatos vide apud Suarezium in 1. 2. tr. 1. disp. 7. sec. 1. n. 7.

49. At verò testimonia afferentium, beatitudinem stare in amore, etiam sunt plura. *Matth. 15. v. 21.* *Intra in gaudium Domini tui, Joannis 15. v. 11.* *Ut gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrum impleatur.* *& c. 16. v. 22.* *Gaudium vestrum nemo tollerat a vobis.* *S. Aug. de civit. DEI l. 8. c. 9.* ait: *Quisquis ergo fruitur eo, quod amat, veròque, & summum bonum amat, quis eum beatum, nisi miserrimus negat?* *Idem l. 10. confess. c. 22.* ait: *Ipsa est beata vita gaudere ad te, de te, propter te: ipsa est, & non est altera.* Iterum de doctrin. *Christianæ l. 1. c. 32.* *Hæc autem merces summa est, ut eo DEO perficiamur: & quamvis addat: ut nobis etiam invicem in ipso perficiamur: mox se explicat, dicens c. 33.* *Cum autem homine in DEO frueris, DEO potius, quam homine frueris.* *Rursus. l. 1. de moribus Ecclesie c. 3.* negat esse beatum, qui non amat, quod habet, etiam si optimum sit: & paulò post subiungit. *Quantum restat, ut video, ubi beata vita inveniri queat; cum id, quod est hominis optimum, & amat, & habetur.* *& c. 14.* *Quid erit optimum hominis, nisi cui inherere est beatissimum? id autem est solus DEUS, cui hæretere certè non valemus, nisi dilectione, amore, charitate &c.*

50. Tandem testimonia beatitudinem collocantia in utroque actu, intellectus, & voluntatis, etiam sunt varia. *psal. 35. v. 9.* *Torrente voluptatis tue potabis eos, & in lumine tuo videbimus lumen.* *Benedictus XI. dictus XII. in Extrav. Benedictus DEUS quam exhibet Alfoncus à Castro aduersus herefes l. 3. verbo: Beatitudo, sic definit: Nec non, quod tali visione, & fruitione eorum animæ, qui jam decesserunt, sunt vere beatæ, & habent vitam æternam, & requiem, & omnium illorum, qui postea decedent, cum eandem Divinam videbunt essentiam, ipsaque perfruentur ante generale judicium.* *Catechis. Rom. p. 1. c. 14.* expōnens Apostolici Symboli articulum 12. *Vitam æternam, mihi n. 6. de inenarrabili Sanctorum gloria* sic ait: *Solida quidem beatitudo, quam essentiam communis nomine licet vocare, in eo sita est, ut DEUM videamus, ejusque pulchritudine fruamur.* *S. Bernard. epist. 18.* *Si enim adhuc absentes initiat fides, & desiderium, presentes profecto consummat intellectus & amor: & infra: His ergo fortasse quasi duobus animæ brachiis, intellectu, scilicet & amore, id est cognitione, & delectatione veritatis, amplectitur, & comprehenditur ab omnibus Sanctis longitudo, latitudo, sublimitas, & profunditas.*

51. Prob, conclusio 2. Beatitudo formalis

est adæquata satietas creaturæ rationalis quæ talis: atqui hæc satietas non datur sine complexo ex visione, & amore: ergo. ma. patet; nam qui non est plenè, & adæquatè satiatus, non est plenè contentus, sed adhuc inquietus, conquerenter necedum beatus, prob. etiam mi. creatura rationalis ut talis habet duplicitem appetitum, scilicet intellectus, qui debet satiari visione, & voluntatis, qui debet satiari amore: ergo. Equidem adverfarii distinguunt satietatem formalē, & radicalem. Prior, seu satietas formalis, est aliqua forma, per quam actu habitam appetitus creaturæ rationalis actu est satiatus: satietas radicalis est radix, seu causa alicujus alterius formæ, quæ immediate per se appetitum satiet: & in nostro casu ita se habet visio beatifica, quæ est quidem forma immediate satians appetitum intellectus, & respectu hujus est immediata formalis satietas: at verò non est forma immediate per se satians voluntatem, sed tantum est causa, & radix amoris, qui voluntatem immediate formaliter satiat. Dicunt itaque adversarii, beatitudinem formalem esse satietatem creature rationalis, partim formalem, partim radicalem.

52. Sed contra est. Radicalis satietas tantum est radicalis beatitudo; unde per visionem solam creatura non est adæquata, sed tantum inadæquata formaliter, & inadæquata radicaliter beatæ; sic, qui duos favores, aut beneficia, a principe sperat, nondum est beatus, est unum formaliter accepert, si alterum necedum formaliter, sed tantum radicaliter accepit; quia etiam cupit, alterum formaliter habere, & eo nondum formaliter habito, est tantum beatus in spe, nondum in re: sic etiam, si famens, & sitiens, formaliter quidem comedit, necedum autem formaliter bibit, quamvis potum, seu, ut ita dicam, radicem, & caulam sitis extinguedat, habeat, nondum censetur contentus, aut suo modo beatus. Certè extra hanc quæstionem videtur hæc esse communis persuasio, quod quis non possit dici plenè, aut formaliter contentus (seu, quod idem est, suo modo beatus) nisi formaliter sit satiatus. Et quid si, (ut non videatur impossibile, certè plures id possibile docent) DEUS, concessa visione aliqua intuitiva DEI, negaret concursum ad amorem? nemo diceret, quod talis esset formaliter adæquatè beatus: Dixi aliqua visione; nam si DEUS concederet talem, qualis nunc dat, scilicet certificantem, quod amor sit futurus perpetuus, non posset negare concursum ad amorem.

53. Secundò, si ad beatitudinem formalem sufficit radicalis satietas voluntatis, etiam sufficit ad eandem radicalis satietas intellectus: adeoque poterit beatitudo formalis statu in lumine gloriæ, tanquam radice visionis. Si dicas, lumen gloriæ non esse actum vitalem, respondet poterit, esse actum vitalem radicaliter, & agravitatem, atque eodem modo esse possessionem DEI, quin imò esse in aliquo sensu formalem aliquam possessionem, quatenus DEUM ponit quasi in potestate habentis lumen gloriæ, ut prohibiti eum cognoscat, & amet. Si replices, debere beatitudinem esse actum vitalem formaliter, Resp. id non posse probari, nisi auctoritate: at auctoritas pariter probat, debere esse fruitionem, vel gaudium formale. Certè, si

SS. Patres, vel etiam Scripturæ, in sensu proprio sumuntur, non magis probant unum, quam alterum, e. g. Scripturæ non minus dicunt, quod beatitudo sit gaudium, vel torrens voluntatis, quam, quod sit vita æterna.

54. Dices 1. Cur ergo ad beatitudinem formalē, essentialiter sumptam, non etiam spectat satietas formalis aliarum inferiorum potentiarum? Resp. beatitudinem essentialē non posse stare in alio, quam in possessione beatitudinis objectivæ: atqui satietas formalis inferiorum potentiarum non est possessio beatitudinis objectivæ, seu DEI; quia præter intellectum, & voluntatem, nulla potentia potest immediate attingere, vel possidere DEUM. Dein beatitudo, essentialiter sumpta, est eadem in Angelis, & hominibus, & tamen Angeli non habent alias inferiores potentias: pariter animæ separatae defacto in celo, ut definit Bened. XII. cit. n. 50. sunt verè beatæ, adeoque gaudent, non tantum partiali, sed tota beatitudine essentiali; ut nemo negat: atqui animæ ista in hoc statu non habent alias potentias, quam intellectum, & voluntatem: ergo.

55. Dices 2. Plures auctores docent, & etiam nos ipsi diximus, essentiam DEI non debere involvere formaliter omnes perfectiones Divinas, sed sufficere, modò eas radicaliter, seu arguitivè inferat: ergo nec beatitudo formalis debet formaliter involvere omnem satietatem, modò radicaliter eam afferat. Resp. neg. cons. & paritatem. Prædicatum entis à se, quod in definitione DEI ponitur, est realiter identificatum cum omnibus perfectionibus Divinis, adeoque est eorum radix metaphysica, seu tantum formaliter distincta, in qua non quidem formaliter, sed tamen realiter, omnes per identitatem continentur. At visio est realiter distincta ab amore, & non tantum in sensu formalis, sed reali, est radix, & quidem physica ejusdem amoris. Sed neque hic quæritur definitio beatitudinis formalis (qua tamen, qualisunque assignetur, si non debet formaliter, & explicitè dicere satietatem utriusque potentiae, debet saltem eam dicere realiter, & implicitè) sed quæritur tantum, quænam sint partes, physicæ constitutivæ, essentialis beatitudinis, quales, sicut respectu hominis sunt anima, corpus, & unio, ita respectu beatitudinis formalis est gemina satietas, nempe intellectus, & voluntatis.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones:

56. Ob. 1. pro illapsu Divinitatis. Beatitudo nostra non stat in aliquo creato: ergo in illo illapsu increato. Confirm. 1. psal. 35. v. 10. dicitur: *In lumine tuo videbimus lumen*: ergo per ipsum DEUM, seu in ipso DEO, aut increata visione, videbimus DEUM. prob. conseq. Lumen secunda vice positum significat DEUM: ergo etiam prima vice positum; alias sumeretur lumen & quicunque, modò pro DEO, modò pro creatura. Confirm. 2. Ad Rom. 6. v. 23. dicitur. *Gratid autem DEI vita eterna*: ergo nostra beatitudo, quæ est vita æterna, est gratia: atqui gratia est quidam illapsus Divinitatis: ergo. Confirm. 3. Si beatitudo staret in visione, vel amore creato, tunc posset aliquis esse beatus, et si non daretur DEUS: hoc est absurdum: ergo. prob. ma. potest dari, saltem supernaturaliter, visio rei non præsentis: ergo etiam potest dari visio DEI non præsentis, vel non existentis: sed, qui hanc habet, effet beatus: ergo.

57. Resp. dist. antec. Beatitudo objectiva non stat in aliquo creato. om. antec. beatitudo formalis neg. antec. & conseq. Ad 1. confir. neg. conseq. ad prob. neg. iterum conseq. Lumen prima vice positum significat lumen gloriae. Nec per hanc diversam acceptionem luminis committitur & quicunque mala; cum tantum fiat metaphoræ, qua neminem decipit; quia communissime sic ab auctoribus intelligitur. Ad 2. confir. conceps. 1. enthymemate, dist. subsumpt. gratia est illapsus Divinitatis increatus. neg. subl. est illapsus creatus, vi cuius DEUS moraliter se insinuat animæ. conc. subl. & neg. conf. Ad 3. confirm. neg. mā. ad prob. om. antec. neg. conseq. Licet alterius rei non præsentis possit supernaturaliter dari visio, non tamen potest dari visio DEI; quia nihil potest supernaturaliter dari sine DEO, nec iste dari, nisi præsens; quia necessariò est immensus. Si queras, an, si per impossibile datur visio, & amor DEI, DEUS autem non existaret, tamen homo beatus esset, respondet Vasquez, & Sangallensis affirmativè, & dicunt; ex uno impossibili sequi aliud. videri etiam potest Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 5. sec. 2. n. 7.

58. Ob. 2. Pro sola visione. S. Aug. cit. n.

48. ait, totam mercedem fore visionem: ergo non simul amor. Similiter aliqui alii Patres loquuntur tantum de visione, quando loquuntur de beatitudine. Resp. etiam S. August. cit. n. 49. ait, quod fructu DEI sit summa merces: & in aliis textibus ibidem citatis videtur sat clarè amorem ad essentiam beatitudinis requiri, & simul negare, sine hoc aliquem beatum esse. Ne ergo sibi contradicat, exponendus est cum Ulloa de DEO disp. 5. c. 2. n. 13. dicendo, quod non loquatur de visione tantum speculativa, & arida; sed de dulci, & beatificante, seu conjuncta cum amore: quod etiam insinuatur verbis à S. Dotoore statim ibi subiunctis: *Latificabit nos, quomodo videtur modò ab Angelis.*

59. Sicut enim, quando Scripturæ, aut Patres dicunt: *Omnis quippe caro corruperat viam suam*. Gen. 6. v. 12. vel: *Omnis anima domini Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum*. Gen. 46. v. 27. vel quando dicunt, fidem justificare &c. non intelligunt carnem, vel animam, aut fidem solam, sed illam conjunctam cum anima, & istam conjunctam cum carne, & fidem cum aliis virtutibus: ita etiam eadem Scripturæ, & Patres, quando loquuntur de visione, vel dilectione beatifica, intelligunt quamlibet ut conjunctam cum altera partiali beatitudine. Sic S. Thomas q. 22. de veritate, *qua est de voluntate*, a. 11. ad 11. ait, quod S. Gregorius per contemplationem non intelligat tantum intelligere, sed etiam diligere. Et hoc vel ideo probabilitus dicitur; quia hac ratione contradicunt inter SS. Patres vitatur. Accedit, ut observat idem Ulloa citato eodem capitulo. n. 14. quod SS. Patres non semper totam beatitudinem

titudinem explicit, sed partem unam præ alia exponant: sicut, quando agunt de Christo, quandoque tantum agunt de ejus corpore, quin propterea negare velint, eum etiam constitui ex anima.

60. Ob. 3. S. Thomas 1. 2. q. 3. a. 4. in corp. ait: *Quantum ad id, quod est essentialiter ipsa beatitudo, impossibile est, quod consistat in actu voluntatis: ergo.* Resp. Mens S. Doctoris non est clara: hoc loco quidem videtur excludere ab essentia beatitudinis amorem: sed pluribus aliis locis eundem amorem includit. Sic eadem 1. 2. q. 1. a. 2. in corp. ait: *Homo & alia rationales creature consequuntur ultimum finem cognoscendo, & amando DEUM.* Item q. 4. a. 8. ad 3. ait: *Perfectio charitatis est essentialis beatitudini, quantum ad dilectionem DEI.* Rursus 2. 2. q. 27. a. 6. ad 3. *Interior actus charitatis habet rationem finis; quia ultimum bonum hominis consistit in hoc, quod anima DEO inhæreat.* Iterum in 4. dist. 49. q. 5. a. 1. in corp. ait: *Premium essentialis hominis, quod est ejus beatitudo, consistit in perfecta coniunctione animæ ad DEUM, in quantum eo perficie fructus in viso, & amato perfide.*

61. Plures textus Angelici suggeret Gormaz, qui vult positivè probare, S. Doctorem amplexum esse nostram sententiam. Saltem, ne debeat dici, eum sibi contradicere, commode exponitur, dicendo, quod loco objecto tantum loquatur de beatitudine expressiva, non affectiva, prout eum exponit Gormaz: vel de beatitudine principaliter accepta, seu principaliter ejus parte, prout eum exponit Suarez; & videtur se ipsum exponere Angelicus: 3. contr. Gentil. c. 26. ubi fusè hæc disputans aliquoties dicit, beatitudinem *principaliter, & magis stare in actu intellectu, quam voluntatis.*

62. Ob. 4. Beatitudo objectiva est una, & simplex: ergo etiam beatitudo formalis: ergo hæc est sola visio: Confirm. Beatitudo formalis est operatio perfectissima: atqui hæc est sola visio: ergo. Resp. neg. primam conseq. Beatitudo objectiva, saltè primaria, etenus est una, & simplex, quatenus est DEUS: at possessio DEI, quæ est beatitudo formalis, ut sit perfectè satiativa, debet esse duplex. Ad confir. dist. 1. partem antec. neg. ma. est operatio perfectissima unius tantum potentia. neg. ma. utriusque. conced. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

63. An autem visio sit operatio absolute perfectissima, etiam perfectior amore, dubium est. Affirmant Thomistæ, negant Scotistæ; nec rem est facile definire; cùm videantur se habere per modum excedentis, & excessi. Visio est radix amoris, & simul similitudo objecti: item per hanc videtur DEUS magis glorificari; nam gloria est clara cum laude notitia. Econtra amor est quasi finis visionis, quæ ad eum ordinatur: & sicut actus charitatis in via est perfectior actu fidei, ita etiam in patria videtur esse perfectior visione; cùm etiam ordo Seraphinorum sit superior ordine Cherubinorum; cùm tamen illi ab intensione amoris, isti à scientiæ perfectione, nomen acceperint. Ulterius ipsa voluntas, utpote potentia libera, videtur esse perfectior intellectu necessitato, consequenter & actus illius: alii tamen putant, intellectum, utpo-

te perspicacem, esse perfectiorem voluntate ca- ca. Relinquamus quæstionem totam sub dubio-

64. Ob. 5. Illud est beatitudo formalis adæquata, quod primò distinguit beatum à non beato, & est radix aliorum, quæ ad beatitudinem pertinent: sed istud est visio beatifica: ergo. Resp. dist. 2. partem ma. & est radix aliorum, quæ ad beatitudinem pertinent tanquam proprietates. conc. ma. quæ pertinent tanquam comparates. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Potest una pars esse radix, vel causa alterius comparatis, ut est innegabile in pluribus totis, e.g. in igne calido, in aqua frigida, in intellectu cognoscente: item in compositis irrationalibus, ubi semper materia est causa formæ, & quamvis non sit radix determinatè exigens, est saltè exigens indeterminatæ formam, cuius est compars in toto composito. Quod autem amor sit compars visionis, ad constituendam adæquatam beatitudinem, vide- mur jam probabilius ostendisse.

Cæterum etiam prima pars antec. memò negatur; nam non est verum, quod efficiat adæquata rei sit in eo, quod rem distinguit ab omni alia, & est radix aliorum; nam semper distinguit primò rem ab omni alia, eti- que radix omnium proprietatum: & quamvis non sit productiva materie, saltè est exigens ejusdem: quæ tamen materia est etiam inadæquata essentia hominis, quamvis non distinguat eum ab omni alio, neque sit radix operationum, aut proprietatum omnium hominis.

65. Ob. 6. In signo visionis jam datur beatitudo, & nondum datur amor: ergo iste non est pars beatitudinis. prob. 1. p. antec. repugnat, ut non sit beatus, qui videt DEUM: ergo. Confirm. Actus voluntatis non est primum voli- tum: ergo non constituit beatitudinem formalis. Resp. dist. 1. partem antec. In signo vi- sionis jam datur beatitudo inadæquata con- adæquata. subdist. datur jam formaliter, neg. datur radicaliter tantum. conc. antec. & neg. conseq. ad prob. retrorq. arg. etiam posito lu- mine gloriae, vel tantum decreto DEI, repugnat, ut quis non sit beatus, quin aliquis per illa sit formaliter jam beatus. In forma dist. antec. repugnat, ut talis non sit beatus per visionem for- maliter adæquata. neg. antec. radicaliter tantum. conc. antec. & neg. conseq. Ad confirm. re- torq. arg. Eodem modo visio non est primum visum, aut cognitum, vel, ut loquitur S. Thomas 1. 2. q. 1. a. 1. ad 2. primum visibile. In forma om. antec. neg. conseq. Per primum volitum intelligitur primum appetibile, vel primariò amatum, & hoc non est beatitudo formalis, sed ob- jectiva. Si quis autem per primum volitum tantum vellet intelligere primò à voluntate elicium, tunc actus voluntatis est primum voli- tum: sed hæc expositio primi voliti non habe- ret sufficientem autoritatem.

66. Ob. 7. DEUS est beatus per solam vi- sionem sui ipsius: ergo etiam creature sunt bea- tæ per visionem DEI. Confirm. Sola visio est similitudo cum DEO: sed in hac similitudine stat beatitudo ex illo 1. Joan. 3. v. 2. Similes d- erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est: ergo. Resp. neg. antec. Imò, cùm visio DEI sit realiter, & virtualiter identificata cùm amore necessario DEI,

DEI, ut suppono ex tract. de DEO, est impossibile, ut visio, realiter sumpta, sit beatitudo DEI, & non etiam amor realiter, & virtualiter identificatus. Ad confir. dist. mi. in similitudine stat beatitudo adæquata, neg. mi. inadæquata. conc. mi. & neg. conseq. Plus ex citato textu non eruitur: & si dubius foret, deberet exponi ita, ut alius non contradiceret.

67. Ob. 8. Sola visio est possitio DEI: ergo sola est beatitudo formalis. prob. antec. solus intellectus trahit ad se objectum, & illud possidet: voluntas autem potius trahitur, & possidetur ab objecto: ergo. Confirm. Pulchritudo Divina possidetur per solam visionem: ergo hæc est sola beatitudo. prob. antec. pulchra spectacula solo visu possidentur: ergo etiam pulchritudo DEI. Resp. neg. antec. quia prater possessionem expressivam, datur etiam affectiva. ad prob. modi illi loquendi sunt metaphoræ; non enim revera physica intellectus trahit, aut trahitur voluntas: sed ille dicitur trahere, quatenus producens in se imaginem objecti, habet aliquo modo in hac imagine objectum intra se representativum: voluntas autem non habet intra se representativum objectum; quia non producit ejus imaginem, sed amorem, qui est quasi pondus inclinans ad objectum: & sub hac tantum ratione voluntas trahitur ad objectum.

68. Istud tamen non impedit, quo minus voluntas etiam objectum possidat intentionaliter, & modo vitali: quæ sola possitio hic intelligitur, & respectu DEI dari potest: certè etiam, qui trahitur ab avibus in sylvam, ad eas capiendas, postquam ipsas cepit, utique possidet. In forma dist. antec. in sensu metaphorico. conc. in physico neg. antec. & conseq. Imò, cum amor sit unio amantis cum amato, est forte affectio objecti firmior, quam cognitionis; sèpè enim fugimus objectum cognitionis. Ad confir. neg. antec. etiam appetitus, & complacentia, possidentur pulchra spectacula; alias homo ea non magis possideret, quam brutum. Dein pulchritudo Divina à creatura rationali non tantum possidetur ut vera, sed etiam ut bona, adeoque tam à voluntate, quam à intellectu.

69. Dices ex Arriaga tom. 2. disp. 49. sec. 4. num. 27. & sec. 6. num. 22. & 33. Fruition, vel delectatio de DEO, stat primò in ipsa perceptione objecti, adeoque etiam in visione: ergo ista est possitio fruitionis, adeoque beatitudo. prob. antec. ipsa auditio musicæ, ipsa visio coloris, ipsa perceptio rei molis, vel suaviter odorata, est ejus fruitionis, vel delectatio sensibilis: ergo ipsa perceptio apprehensiva, vel cognoscitiva est fruitionis. Confirm. Si ipsa visio est fruitionis, tunc probant Patres, constituentes beatitudinem in fruitione, ut patet: sed visio est fruitionis: ergo. Resp. neg. antec. quod est contra S. Augustinum l. 1. de doctrina Christiana c. 4. ubi ait: *Prui enim est amore alicui rei inberere propter seipsum* &c. ad prob. vel etiam in potentius sensitivis dantur duas perceptiones, quarum una objectum sensibile suo actu sensitibiliter cognoscit, altera suo actu de eo delectatur, vel non: si primum. neg. antec. si secundum. neg. conseq. quia non est paritas cum potentius rationalibus, quæ uno actu percipiunt, altero fruuntur: & non fruuntur iis, quæ vel maximè percepuntur

per cognitionem, nisi eadem etiam ament.

70. Videtur sane, nullo modo posse dici is frui objecto, qui illud perfectissimè quidem cognoscit, sed simul odit, & horret. Quodsi quis etiam tantum præcisivè se habeat, & nec amet, nec odio habeat, tam parum fruetur objecto, quam parum bos, aspiciens pulchram picturam, nec gratam, nec ingratis sibi. Ubi etiam adverto, quod, si potentia sensitiva tantum unum actum eliciat, qui simul sit perceptio, simul fruictio sensibilis, tamen non quælibet perceptio sit fruictio (nam utique potest quis vel maximè percipere odorem, aut saporem ingratum, quin fruatur) quare, ut sit fruictio, debet esse certa species perceptionis, scilicet simul blandè afficiens potentiam. Quod autem, facta suppositione identitatis inter perceptionem, & delectationem sensitibilem, sit in potentius sensitivis per unum actum, sit in rationalibus per duos; nam in his ex S. August. & aliis, fruictio, vel delectatio propriæ dicta, non sit in sola cognitione objecti, sed saltem etiam in amore. Cæterum mihi probabilius videtur, etiam in bratis dari duos actus, quorum unus sit cognitio materialis rei, alter appetitus, vel gaudium materialiter tale, de re, & quod unus se habeat pro priori ad alterum; quia bruta videntur prius cognoscere, dein primum appetere, vel fugere objectum.

71. Ob. 9. Actus voluntatis, affectivæ tendens in objectum, vel est desiderium boni, vel est gaudium de illo: neutrum est possitio: ergo. prob. min. desiderium est de bono absente, sive de nondum possesso, seu nondum habita possessione: gaudium est delectatio de bono jam possesso: adeoque supponit possessionem: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. dist. 2. p. ant. gaudium concupiscentia est delectatio de bono jam possesso. conc. antec. gaudium amicitia. neg. antec. & conseq. Gaudium concupiscentia est, quo gaudeo de re, ut bona mihi: & hoc supponit rem possessam. Gaudium amicitia est, quo gaudeo de re, non ut bona mihi, sed ut bona amico: unde supponit quidem rem possessam ab amico, at non à me, sed est formalis possitio mea; quia per actum amicitiae bonum amici fit etiam bonum amantis, iuxta proverbium: *Amicorum omnia sunt communia*. Hic actus, ut docent Suarez in l. 2. tr. 1. disp. 7. sec. 1. n. 5. & Ulloa de DEO disp. 5. c. 1. n. 3. & seq. probabiliter non est alias actus, quam actus charitatis erga DEUM præsentem; quia nulla est necessitas distinguendi istos actus: & hoc est gaudium Sanctorum de eo, quod DEUS sit sibi ipsi bonus.

72. Ob. 10. Actus charitatis viæ, & actus charitatis patriæ sunt ejusdem rationis: sed actus charitatis viæ non est possitio DEI: ergo neque actus charitatis, seu gaudium patriæ. In primis retorq. arg. Actus charitatis viæ non est proprietas beatitudinis: ergo neque actus charitatis patriæ. Dein responderet Ulloa disp. 5. de DEO c. 11. n. 5. & n. 8. neg. ma. quia actus charitatis patriæ essentialiter præsupponit visionem beatificam; unde species differt ab actu charitatis viæ, non ratione objecti materialis, aut formalis, sed ratione alterius essentialiter prærequisiti, ipsius scilicet visionis intuitivæ DEI. Responderet etiam potest dist. ma. ita tamen, ut actus patriæ sit longè perfectior, & intensior. conc. ma.

ma. secus neg. ma. & conc. mi. neg. conseq. Nam potest facile dici, non quemlibet actum amoris esse jam possessionem DEI, sed debere esse valde perfectum, & simul debere presupponi visionem; sape enim eadem res tribuit aliquam denominationem, si accedit; vel presupponatur aliud, quam denominationem alias non tribueret.

73. Ob. 11. Beatus ratione solius visionis potest percipere omne commodum ex DEO: ergo ipsa est tota beatitudo. Confirm. Pœna damni est privatio solius visionis beatifici: ergo haec est adæquata beatitudo. Resp. dist. antec. Beatus ratione solius visionis potest percipere formaliter, & quidem per ipsam visionem, omne commodum. neg. antec. potest percipere arguitivè, vel radicaliter ratione visionis, formaliter autem ratione complexi ex visione, & amore. conc. ant. & neg. conseq. Ad confirm. neg. antec. Pœna damni etiam est privatio amoris beatifici: & haec quoque cruciat. Ubi nota, etiam solam visionem non reddere felicem eum, qui videt bona alterius, nisi etiam ea illi amet; alias enim prius tristabatur, vel invidebat, præfertum inimico: unde debent bona visa esse amici, vel amati: consequenter visio, & amor, simul jungi.

74. Ob. 12. à Scotis pro solo amore. Actus voluntatis est operatio perfectissima: ergo hic solus est beatitudo formalis. Confirm. 1. Beatitudo est solus ille actus, qui appetitur propter se: atqui solus amor est talis actus: ergo. Confirm. 2. Solus actus voluntatis est possitio boni: ergo solus est beatitudo. Resp. om. antec. neg. conseq. videantur dicta in simili n. 62. Ad 1. confir. dist. ma. beatitudo est solus ille actus, qui tantum appetitur propter se. neg. ma. est etiam actus, qui quidem appetitur propter se, sed tamen etiam propter aliud. conc. ma. & dist. sic min. neg. conf. Visio, tanquam bonum ingens in se, est appetibilis propter se: quia autem illuminat ad amorem, est etiam appetibilis propter amorem: & sic appetitur propter se, & propter amorem. Non est autem de ratione beatitudinis formalis, præfertim inadæquata, ut non possit ordinari ad aliud; quia una pars beatitudinis formalis potest ordinari aliquo modo ad alteram; hoc enim non impedit, quo minus cum altera constitutuunt unam beatitudinem totalem: non tamen est necessarium, ut omnis actus constitutens beatitudinem, appetatur quoque propter aliud; nam amor appetitur tantum propter se. Ad 2. confirm. neg. antec. vide n. 67.

75. Ob. 13. Beatitudo formalis est, qua habita quiescit creatura rationalis, & qua non habita non quiescit: ita se habet amor beatificus: ergo. Confirm. Ad illam potentiam spectat actus quietatus, ad quem spectat desiderium: hoc spectat ad voluntatem: ergo. Resp. dist. ma. est beatitudo formalis inadæquata. conc. ma. est adæquata. subdist. si creatura rationalis quiescat præcisè propter illam habitam. conc. si non quiescat præcisè propter illam habitam, sed etiam propter aliud præsuppositum, neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Quiescit creatura rationalis fruens amore, non præcisè; quia habet amorem, sed etiam; quia habet visionem, sine qua præsupposita non datur amor: adeoque non

formaliter quiescit propter solum amorem, sed ad summum arguitivè, quatenus ex amore inferatur visio. Ad confirm. dist. ma. ad illam potentiam spectat actus quietatus, ad quem spectat desiderium, seu tantum appetitus elicitus, neg. ma. ad quam spectat appetitus sicutem innatus. conc. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Intellectus habet saltem appetitum innatum, seu inclinationem ad visionem, quæ etiam debet satiari.

76. Dices. Inanimata etiam habent appetitum innatum, & non habent intellectum: quiescent etiam, si satietur eorum appetitus: ergo quies non spectat ad intellectum. Resp. retror. arg. Inanimata neque habent voluntatem: ergo etiam ad hanc non spectat quies. In forma dist. conseq. non spectat ad intellectum quies rerum inanimatarum. conc. conseq. quies potentia rationalis, neg. conseq. Scilicet non debet satiari potentia, qua non adest in subiecto: at debet satiari illa, quæ adest: neque negari potest, quod intellectus habeat appetitum innatum; nam hunc habet omnis potentia, imò omne ens, ad suum bonum, vel finem.

77. Ob. 14. Beatitudo objectiva est bonum satiavitum rationalis desiderii: sed tale bonum refertur ad solam voluntatem: ergo solus actus voluntatis est beatitudo formalis. Confirm. 1. Potest quis cum perfecta divitiarum cognitione esse inops, & miser: ergo cognitio non beatificat. Confirm. 2. Sola voluntas meretur beatitudinem: ergo etiam sola percipit. Resp. neg. min. quia rationale desiderium etiam datur ad visionem, quæ refertur, seu spectat ad intellectum. Dein bonum beatificum debet esse quoque verum, & non tantum apparet: atqui verum refertur ad intellectum. Ad 1. confirm. retror. arg. Etiam cum amore divitiarum, imò cum possessione physica eorum, potest quis esse miser ex n. 30. scilicet non cujuslibet, sed tantum optimi boni visio, seu etiam possitio tantum intentionalis, potest reddere, inadæquata saltem, beatum. Ad 2. confirm. dist. ant. sola voluntas, id est, soli actus liberi, qui voluntatem formaliter tantum dominant, merentur beatitudinem. conc. ant. sola voluntas, ita, ut intellectus neque in sensu reali mereatur. neg. ant. & conseq. intellectus enim & voluntas sunt realiter idem: nec magis ista, quam ille in sensu reali mereatur: sicut etiam visio, quæ est præmium, est actus non tantum intellectus, sed etiam voluntatis realiter acceptus: & pariter etiam amor, qui etiam est præmium, est actus non tantum voluntatis, sed etiam intellectus realiter accepti.

78. Ob. 15. Nihil est malum per cognitionem: ergo neque bonum: prob. antec. malum culpæ stat in actu voluntatis: ergo. Confirm. 1. DEUS melius, quam quilibet creatura, cognoscit peccatum, quin hoc ei sit malum: ergo nihil est malum per cognitionem. Confirm. 2. Anima tantum patitur in potentia, per quam trahitur ad malum: haec autem est voluntas: ergo tantum patitur in voluntate. Resp. neg. antec. Non quidem cognitione quævis malum est mala formaliter: attamen illa est formaliter mala, qua cognoscimus, malum nos attingere: sicut juxta adversarios non quidem omnis, sed tamen cognitione ista est radicaliter mala, saltem etenim,

eatenus, quatenus applicat objectum, ut possit causare dolorem. ad prob. om. antec. neg. conseq. potest enim cognitio esse malum physicum. Ad 1. confirm. neg. conseq. quia cognitio non ostendit DEO, quod peccatum sit ipsi causans dolorem &c. sic etiam debent respondere adversarii, quando queritur, cur cognitio non sit DEO radicaliter mala. Ad 2. confit. neg. ant. quod non probatur. Quid intelligatur per illud trahi, explicatum est n. 67.

79. Ob. 16. ex Ripalda. Posset dici, visionem seorsim, & amorem seorsim, esse beatitudinem adaequatam: ergo gratis litigatur. prob. antec. beatitudo adaequata non debet satiare omnes potentias, sed sufficit, ut satis faciat unam: ergo, quia visio satis faciat intellectum, & amor voluntatem, potest quilibet seorsim dici beatitudo adaequata. antec. prob. si beatitudo adaequata deberet satiare omnes potentias, requirentur praeter visionem, & amorem, plura alia ad satisfacandas potentias ab intellectu, & voluntate distinctas: sed nihil aliud requiritur ad beatitudinem adaequatam: ergo ista non debet satiare omnes potentias. Confirm. DEUS habet tantum unam simplicem rationem beatificandi, scilicet Deitatem: ergo connotat tantum unum actum unius potentiae: ergo, sive detur visio, sive amor, jam datur beatitudo formalis adaequata. Resp. neg. antec. ad prob. dist. antec. beatitudo non debet satiare proflus omnes potentias. conc. antec. non omnes potentias rationales. neg. antec. & conseq. ad prob. dist. ma. si beatitudo deberet satiare omnes omnino potentias, conc. ma. si tantum rationales. neg. ma. & conc. min. dist. cons. non debet satiare omnes omnino potentias. conc. cons. non debet satiare rationales. neg. cons. vide n. 54. Ad confirm. dist. antec. DEUS habet tantum unam rationem beatificandi realiter, conc. antec. tantum unam formaliter, seu, quae poscit tantum sub una ratione formaliter attingi. neg. antec. & conseq. utramque.

ARTICULUS III.

An perpetuitas beatitudinis, & certitudo de ipsa, sit de essentia beatitudinis formalis.

80. **D**ico 1. Beatitudo, quae defacto datur, est eterna. ita tradunt omnes cum Magistro l. 4. dist. 49. & D. Thoma l. 2. q. 5. a. 4. in corp. imo est de fide; nam Matth. 25. v. 46. habetur: *Ibunt hi in supplicium eternum, justi autem in vitam eternam.* Et quamvis vox eternum aliquando in Scripturis significet tantum longissimum tempus, tamen hoc loco omnes Patres, & Ecclesia, eternitatem simpliciter dictam intelligunt. Unde, si data fuit aliqua visio intuitiva DEI, quae non fuit perpetua, vel quoad se, vel quoad speciem suam, hoc est, ut saltet, transeunte una visione, alia similis successerit, non fuit vera beatitudo.

81. Talem aliqui volunt habuisse Moysen, & S. Paulum, aut etiam S. Benedictum. Sed fors Ulloa disp. 5. de DEO c. 3. n. 23. cum aliis R.P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

rectius negat; cum eidem Moysi dixerit DEUS. Exod. 33. v. 20. *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit me homo, & vivet,* & i. Joan. 4. v. 12. dicitur: *DEUM nemo vidit unquam;* unde potest dici cum eodem Ulloa loc. mod. cit. illos Sanctos habuisse tantum specialissimam aliquam contemplationem DEI, quae phrasi Scripturæ, & etiam in modo loquendi communiter usitato, dicitur visio.

82. Dico 2. Beati vident certissima cognitione hanc perpetuitatem. ita omnes. Sic S. Aug. l. 11. de civit. c. 32. ait: *Angelos sanctos in sublimibus caeli sedibus, non quidem DEO coeternos, sed tamen de sua sempiterna, & vera felicitate securos, & certos esse, nemo ambigat.* S. Cyprian. l. de mortal. sub finem. sic ait: *Magnus illic nos charorum numerus expectat, parentum, fratum, filiorum, frequens nos, & copiosa turba, desiderat, jam de sua immortalitate secura, & adhuc de nostra salute sollicita.* S. Bernard. serm. 2. de S. Virgine ait: *Sedet veteranus miles, debita jam suavitate, & securitate quietus: securus quidem sui, sed nostri solitus.*

83. Dico 3. Perpetuitas est de essentia beatitudinis formalis. Ita Suarez, Valquez, Oviedo, Izquierdo disp. 21. n. 46. & hoc teste longe communior. Ut autem rite intelligamur, non dicimus, quod perpetuitas, tota actu existens, sit de essentia beatitudinis formalis; haec enim, cum tota actu nunquam existere possit, si requireatur, nunquam aliquis esset simpliciter, & ab solute beatus, ut observat Ulloa disp. 5. de DEO c. 3. n. 23. Requiritur ergo perpetuitas, partim existens, partim semper futura, & nunquam cessatura. Prob. jam conclusio ex S. Aug. l. 13. de Trinit. c. 8. ubi fusè hoc probat, & tandem concludit: *Nullo modo igitur esse poterit vita veraciter beata, nisi fuerit sempiterna:* ergo ipsa, siue essentia ipsi identificata, debet esse æterna, & non tantum aliquid distinctum. Idem probat hic S. Doctor l. 11. de civit. DEI c. 11. Conscient Patres alii, & accedit S. Thomas l. p. q. 64. a. 2. in corp. *Stabilitas sempiterna est de ratione vere beatitudinis:* quod etiam tradit aliis variis locis.

84. Ratio autem est. Beatitudo, praesertim supernaturalis, atque perfecta, ex S. Aug. loc. cit. & S. Thoma variis locis, maximè l. 2. q. 5. a. 4. debet plenè satiare appetitum rationalem, & tollere omnem anxietatem, atque dolorem: at qui, si non esset perpetua, ista non faceret: ergo. prob. min. appetitus rationalis vel maximè desiderat bono maximo semper frui, & nunquam eo privari: & si eo deberet carere, utique redderetur tristis, anxius, & vel maximè inquietus: ergo, si beatitudo non esset perpetua, non tolleret, sed potius causaret dolorem, & anxietatem. antec. est SS. Patrum, & per se vindetur innegabile. cons. est clara.

85. Confirm. ex S. Aug. l. 11. de civit. c. 11. & clarius adhuc l. 12. de civit. c. 12. & S. Thoma loc. mod. cit. Si beatitudo esset defectibilis, vel creatura rationalis id sciret: vel nesciret, & simul erronee putaret, eam non deferebat, & simul dubitaret: nihil horum stat cum beatitudine: ergo. prob. min. Si id sciret, absque dubio foret anxia, sollicita, & tristis, ob tantum bonum perden-

perdendum. Si judicaret erroneè beatitudinem non defecturam, hic ipse error esset magnum malum, adeoque non daretur beatitudo, quæ debet excludere omne malum. Quod autem omnino non cogitaret de perpetuitate, vel mutabilitate sui statut, est prorsus incredibile; cum enim de aliis minoribus bonis statim cogitemus, quamdui iis frui possimus, quis capiat. Beatos non cogitatueros de diuturnitate boni maximi? Si autem incidet hac de re minima cogitatio, fieret creatura rationalis anxia &c. quia tunc dubitaret, & hoc ipsum dubium ex S. Augustino eam affligeret. Igitur debet habere certam notitiam de perpetuitate beatitudinis, quæ, ut re-de arguit Angelicus, infert ipsam beatitudinem revera perpetuam esse.

86. Dico 4. Etiam certitudo, seu notitia certa de perpetuitate beatitudinis, est de essentia beatitudinis. Evidem Haunoldus dicit, communiorum esse oppositam sententiam, sed non probat: & Izquierdo disp. 21. n. 48. plures citat pro nostra sententia, quibus ipse accedit, & recentius Ulloa. Unde, qui volunt auctoritate contra nostram sententiam agere, videntur prius debere probare valde notabilem excessum; parvus enim non curaretur, præfertim cum SS. Thomas, & Aug. nobis faveant; nam S. August. l. 11. de civit. c. 13. ait: Quocirca cuius jam non difficulter occurrit, utroque conjunto effici beatitudinem, quam recto proposito intellectualis natura desiderat, hoc est, ut bono incommutabili, quod DEUS est, sine ulla molestia perficiatur. Si in eo se in eternum esse mansurum, nec ulla dubitatio ne cundetur, nec ulla errore fallatur. & lib. 12. de civit. c. 13. ait idem S. Doctor: Quomodo enim vera beatitudo est, de cuius nunquam eternitate confiditur, dum anima venturam miseriam, aut imperficiem in veritate nescit, aut infelicissimè in beatitudine pertimescit.

87. S. Thomas l. 2. q. 5. a. 4. in corp. de beatitudine ait: Oportet, quod desiderium hominis quietet, & omne malum excludat: & post pauca: Requiritur igitur ad veram beatitudinem, quod homo certam habeat opinionem, bonum, quod habet, nunquam se amissurum. Eadem fere verba habet 2. 2. q. 18. a. 3. nisi, quod hic præmittat, esse de ratione, hoc est, de essentia beatitudinis, ut in ea quietetur voluntas, adeoque hanc certitudinem non tantum requirit, tanquam conditio nem, seu applicationem beatitudinis, sed tanquam constitutivum beatitudinis quietantis.

88. Probatur conclusio ratione à S. August. ac S. Thoma insinuata, & superiori num. 51. pro amore beatifico jam adducta. Illud est de essentia beatitudinis, sine quo non plenè satiatur appetitus creaturae rationalis ut talis: atque sine certitudine de perpetuitate possessionis DEI non satiatur appetitus rationalis creature: ergo, ma probata est num. 51. mi. est SS. Augustini, & Thomæ, & communis experientia: ergo. Confir. Angelus, & anima rationalis, sicut sunt entia naturaliter perpetua, ita etiam appetunt perpetuam esse beata: ergo, nisi sciant, à se eternam beatitudinem habendam, non carèbunt anxietate. Huc spectat etiam ratio num. 84. adducta, quæ immediate etiam probat hanc conclusionem.

89. Respondebis, nostras rationes quidem probare, quod sit requisita hæc certitudo, ut vi-

fio, vel amor possit beatificare, & quod sit dispositio, conditio, vel applicatio: at non probare, quod sit forma beatificans, nec partialiter; sicut unio albedinis non est forma denominans album. Contra est. Hæc certitudo non potest dici tantum applicatio; cum visio, & amor, per se jam satis applicentur, seu uniantur. Neque videtur esse dispositio: nam ista ordinare præsupponit ad formam, & disponit subiectum ad eam recipiendam: at hæc certitudo non præsupponit ad visionem, vel amorem, sed potius hunc, & illam præsupponit: & visio sine illa certitudine pro priori præsupposita potest recipi in anima.

90. Paritas cum unione, etsi admiratur, non impedit, quo minus hæc certitudo sit par-tiale constitutivum beatitudinis in actu secundo beatificantis: sicut unio albedinis est pars forma in actu secundo dealbantis. Resp. 2. hanc certitudinem esse formam denominantem, saltem partialiter, beatum; quia denominat per se ipsam formaliter certum, & securum de sua beatitudine eterna: qua securitas est pars beatitudinis ex S. Augustino, & Thoma. Sicut dubium, vel certitudo de amittenda esset exclusio beatitudinis; quia afferret statum anxietatis.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

91. O B. 1. contra 3. conclusionem. Beatitudo formalis est ens creatum: ergo non potest exigere perpetuitatem. Confirm. 1. Non implicat, dari visionem, & eam iterum tolli: ergo potest DEUS id facere. Confirm. 2. Beatus satiatur, si per aliquod tempus longum haberet visionem intuitivam, postea autem haberet abstractivam: ergo non debet visio intuitiva esse perpetua. Relat. dist. conseq. Beatitudo formalis non potest exigere perpetuitatem sui in individuo, conc. conf. in sua specie. neg. conseq. beatitudo enim ut talis, seu ut formaliter plenè satiatis creaturam rationalem, includit certitudinem metaphysicam de futura semper aliqua visione, & amore DEI, sive sit eadem in individuo, ut aliqui volunt, sive sit eadem, saltem in specie, ut alii, de quo inferius dicemus. Nec in hac exigentia est ulla abfudit; quia tantum oritur ex decreto DEI, volente creaturam plenè satiare: non autem ex natura individuorum; licet enim possit creatura exigere naturaliter esse perpetua, ut Angelus, & anima rationalis, tamen, ut suppono cum communi, non potest exigere id metaphysicè, ita, ut nec de absoluta potentia possit destruiri: quavis, si talis creatura possibilis esset, argumentum minorem vim haberet.

92. Ad 1. confirm. omitt. totum. Si enim DEUS talem visionem &c. daret, & iterum toleraret, illa non fuisset beatitudo formalis plena, & perfecta ex num. 80. sic etiam, si DEUS destrueret aliquem Angelum in coelis, ille non fuisset beatus; quia vel habuisset ignorantiam, aut errorum, vel anxietatem ex num. 85. Defacto autem DEUS nullum Beatum destruere potest; quia infallibiliter promisit, si id non facturum. Ad 2. confirm. neg. antec. quia talis à statu al-

tissimo

tissimo rediret ad incomparabiliter inferiorem, non sine moerore: sicut, si quis ex rustico factus rex, redire deberet ad stivam; unde, ait Ulloa, disp. 5. de DEO c. 2. n. 20. talen dictum DEO illud psal. 101. v. 11. Elevans alijisti me.

93. Ob. 2. contra 4. conclus. Potest aliquis satiari, & quietus, ac contentus esse regia dignitate, et si sciat, non duraturam aeternum: ergo etiam beatitudine. Confirm. 1. Modo Beatus cognosceret, DEUM fore beatum in aeternum, et si non sciret, etiam se fore beatum in aeternum, haberet iam suam beatitudinem adaequatam: ergo. Confirm. 2. Visio certificans de perpetuitate non differret specie ab alia non certificante: ergo, si illa beatificaret, etiam beatificaret ista. Resp. om. antec. neg. conseq. Dignitas illa non debet excludere omnem anxietatem, timorem amittendi &c. at debet beatitudine vera. Dixi. om. antec. quia, si sermo est de plena satietate, & quiete, hanc regia dignitas in terris neutiquam assert, ut patet experientia: certe, si reges cogitant, se debere mori, multum minuitur oblectatio de regia potestate.

Ad 1. confirm. neg. antec. quia sine altera notitia non esset quietus; nam vehementissime amans non vult ab amato separari, & si dubitaret, vel sciret, aliquando futuram separat onem, fieret anxius, & tristis. Quod autem Beati sint conformissimi cum voluntate Divina, non sequitur, quod non dolerent de sua separatione a DEO, quamvis se in voluntatem Divinam resignarent. Nec DEUS vellet, ut sine dolore a se avelli se paterentur. Ad 2. confirm. neg. ant. haberet enim una visio aliud objectum saltem secundarium, & mediatum. Forte etiam responderi posset, quod, et si visio non esset specie diversa, possit tamen in uno casu esse beatificans, non in altero, ut in simili diximus de actu charitatis num. 72.

94. Ob. 3. Perpetuitas beatitudinis formalis est aliquid creatum: ergo non potest cognosci per visionem beatificam, prob. conseq. quod cognoscitur per visionem beatificam, est beatitudo objectiva: sed haec non potest esse aliquid creatum: ergo. Resp. Aliqui concedunt conseq. & dicunt, perpetuitatem illam cognosci, non per ipsam visionem beatificam, sed per aliam cognitionem distinctam: at quia communiter dicitur, Beatos videre omnia in Verbo, & quia non libenter admitto, quod beatitudo formalis constitutatur per aliam cognitionem, quam per visionem (quod tamen admitti deberet; quia certitudo illa juxta nos est de essentia beatitudinis) hinc malo negare consequentiam.

95. Ad prob. In primis major merito potest negari; quia communiter admittitur, quod Beati in Verbo (quod vident per visionem beatificam) tanquam in speculo, plurima videant creatura. dist. tamen ma. quod cognoscitur per visionem, tanquam objectum immediatum, & directum, & in recto, est beatitudo objectiva. om. ma. quod tanquam cognoscitur tanquam objectum, vel mediatum, vel indirectum, & in obliquo. neg. ma. & om. mi. neg. conseq. Potest itaque Beatus per visionem immediatam, & directe, cognoscere decretum DEI, irrevocabile de conservanda in perpetuum sua beatitudine: & sic objectum directum, & beatitudo objectiva tota, est aliquid

Divinum: objectum autem, tantum in obliquo attatum, est quid creatum. Dixi suprà. om. mi. quia, quando dicitur, quod aliquid creatum non possit esse beatitudo objectiva, intelligitur a quibusdam beatitudo pure objectiva, quae non simul sit formalis, sitque objectum ultimatum, ratione cuius etiam ipsa visio, ejusque aeternitas, appetibilis est.

96. Dices. 1. Juxta dicta deberet visio representare DEUM, non tantum ut bonum sibi, sed etiam ut bonum nobis, scilicet decernentem, & volentem, nos aeternum beare: ergo etiam amor beatificus deberet illum ut tales amare: ergo non tantum amor amicitiae, sed etiam amor concupiscentiae, esset de essentia beatitudinis. Resp. neg. utramque conseq. non enim objectum sub omni ratione formalis, sub qua representatur ab intellectu, debet etiam amari a voluntate, ut patet in millenis exemplis: & sic etiam in via actus fidei proponit se DEUM ut bonum, non tantum in se, sed etiam ut bonum nobis: quia actus charitatis amet illum sub ea ratione formalis; hoc enim spectat ad spem, non ad charitatem. Unde amatur quidem a amore beatifico DEUS bonus nobis, qui talis, non autem, quia talis: insuper amat etiam a Beatis ut bonus ipsis, & quia talis, sed per amorem quasi secundarium, & minus nobilem.

97. Dices 2. Idem indivisibilis amor potest habere utramque formalitatem, scilicet amoris amicitiae, & amoris concupiscentiae: ergo. Resp. de isto hic non dispuo: sed om. ant. neg. conf. & dico, si talis amor detur, eum fore beatitudinem, non ut amor concupiscentiae est, sed ut amor amicitiae est: sicut visio beatifica, representans varia objecta creatura, non est beatitudo ut representatio istorum, sed ut representatio DEI beatificantis. Et quamvis beatitudo viae satis communiter dicatur, stare in actu spei, non etiam in tali stat beatitudo patitur; quia beatitudo viae non est stricte dicta beatitudo, sed tantum solatium ex futuritione beatitudinis: quod solatium ex spe capitur. Dices 3. Si non debet DEUS ut nobis bonus, & quia talis, amari per amorem beatificum, cur debet ut talis representari? Resp. Ut amor amicitiae erga DEUM possit elici, non quoniam docunque, sed sine omni anxietate, & timore; cum alias non foret plene satiativus &c. consequenter nec beatificus.

98. Ob. 4. Si visio beatifica representat suam perpetuitatem, tunc est essentialiter indestruibilis: atque nulla creatura potest esse essentialiter indestruibilis: ergo. min. supponit. ma. prob. visio illa est essentialiter vera: ergo, si se representat perpetuam, vel talem dicit, debet essentialiter esse perpetua, adeoque indestruibilis. Resp. dist. ma. si visio representat perpetuitatem sui ipsius in individuo, vel se ipsam in individuo indestruibilem, conc. ma. si representat tantum aliquam visionem vagè, vel disjunctivè sumptam, vel aliquam aliam a se distinctam indestruibilem, subdist. ma. tunc est essentialiter indestruibilis quoad individuum. neg. ma. quoad speciem. conc. ma. & dist. mi. nulla creatura potest esse indestruibilis quoad individuum. conc. mi. quoad speciem suam. neg. min. & conseq. ad prob. conc. antec. dist. conseq. debet esse

esse perpetua quoad individuum. neg. cons.
quoad speciem. conc. conf.

99. Quælibet creatura, quoad suum individuum spectata, debet esse de absoluta potentia DEI destruibilis; hoc enim juxta SS. Patres exigit debita subiectio creaturæ ad DEUM: at non debet esse destruibilis quoad speciem, hoc est, non debet esse destruibilis, ita, ut nec aliud simile individuum debeat loco prioris ponи; si enim DEUS hoc semel promisit, & aliquid ex illis individuis essentialiæ habet connexionem cum ea promissione, utique essentialiter exigit, ut, vel conservetur prius individuum, vel aliud simile producatur.

100. Neque etiam est ullum absurdum in eo, quod aliquid creatum essentialiter exigit indestruibilitatem alicujus alterius à se distincti; nam revelatio externa, & actus fidei, de immortalitate animæ, sunt quid creatum, & essentialiter exigit indestruibilitatem animæ. Jam in nostro casu visio beatifica non repræsentat, aut dicit, se ipsam, determinatè saltem sumptam, fore perpetuam, sed tantum indeterminatè, vel se, vel aliam consequentem. Neque hæc indeterminatio, aut vagus modus cognoscendi, repugnat visioni; nam est imperfectio tantum negativa: & sic etiam Beatus suas actiones intellectus, & voluntatis, quas elicit, cognoscit, quin eas cognoscat determinatè in individuo; alias enim clare cognosceret infinita.

101. Duplex autem est sententia in Philosophia de cognitionibus. Quidam volunt, quod cognitio sit qualitas distincta ab actione productiva sui (quaæ qualitas etiam vocatur ab iisdem species expressa) adeoque sit indifferens, ut per plures successivæ actiones conservativas existat. Et in hac sententia manebit semper eadem visio, saltem, si nil repræsentet creatum, de quo art. seq. non tamen repræsentabit, & in individuo semper duraturam (ne scilicet sit essentialiter destruibilis) sed tantum, se in specie, hoc est, se, vel aliam, quam DEUS de absoluta potentia posset sibi substituere: quod, licet futurum non sit, tamen non debet à visione repræsentari, quod non sit futurum: sed potest abstrahi, propter rationem modi assignatam.

102. Alii, præsertim recentiores nostri, communius dicunt, intellectu, utpote actum vitalem, esse identicatam cum actione productiva sui, atque esse actionem essentialiter fluentem, seu transiuntem, ita, ut singulis instantibus detur alia intellectio. In hac sententia nulla visio in individuo videt se perpetuam, sed tantum videt, aliam, & aliam similem, sibi perpetuò successuram. Et hæc explicatio Haunoldo videtur expeditior: certè est accommodatior recentiorum Philosophiarum.

103. Solùm videtur difficultas esse in eo, quod etiam visio intuitiva, & cognitiones Angelorum, videantur eodem modo esse debere essentialiter fluentes, adeoque instans Angelicum non sit bene explicari per continuationem ejusdem actus, quod tamen cum S. Thoma multi asserunt. Sed responderi potest, licet actus sint essentialiter fluentes, tamen unum posse durare diutius, quam alterum; quia etiam una duratio indivisibilis potest esse longior altera; non enim videntur durationes, quæ defacto

danter, esse ex omnibus possibilibus minime, sed possibles esse minores, & maiores: sicut satis communiter admittitur, puncta continua realiter indivisibilia esse majora, & minoria.

104. Quod si tamen hoc non videatur dicendum, vel etiam per hoc non videatur posse explicari tota mora secundi instantis Angelici, qua longior fuerit, quam unica duratio durare potuerit, potest mea pace, & ex suppositione actuum essentialiter fluentium, dici, Angelicum instans tam diu durasse, quamdiu Angelus elicuit actum moraliter eundem, hoc est, similes. Si objicias, quod ex hoc sequatur, Angelos bonos tantum uno instanti sufficere in via, responderi posse videtur, quod etiam ipsi, licet non elicerint actus incompossibilis, tamen elicuerint aliquos primarios novos, etiam dissimiles, ut vindicentur insinuare Scotus, Cajetanus & alii citatis. 122. de Angelis. Si autem hoc omnino neges, non erit adeoque absurdum, cum Valentia, & Grano ibidem citatis, sequelam admittere.

105. Si urgeas, hac ratione saltem beatitudinem formalem, seu visionem beatificam, cum sit semper similis, & ejusdem speciei (ut docet Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 26. in principio) tantum duraturam per unum instans. Resp. eandem difficultatem premere etiam eos, qui dicunt, visionem esse qualitatem; nam juxta ipsos, manente eadem qualitate, manet idem instans. Igitur potest responderi, quod Angelii beati plurimos actus dissimiles sint eliciti per rotam aeternitatem. Si replices, actum tamen primarium fore semper moraliter eundem, adeoque unicum instans, ut cit. n. 122. de Angelis dictum de secundo instanti Angelorum. Resp. quidquid alii dixerint, nobis etiam serviturum. In hac tamen questione, quæ potissimum est de nomine, videatur dici posse, ad instans in primis requiri, ut non semper duret; alias erit aeternum, non instantaneum: dein requiri, ut non nimis diu duret; cum moraliter non censi posse instans, quod nimis diu durat: quanto autem tempori, ut S. Thomas vocat, corporali, possit respondere instans Angelicum, vel etiam aliud, nondum satis exploratum est. Sed de hac quæstione nominis plus, quam satis.

ARTICULUS V.

Quænam adhuc bona secum afferat
Beatitudo.

106. Præter hucusque explicata bona, Beati insuper affluent innumeris aliis, & primo. Beati, præter DEUM, videbunt, seu cognoscent, plures res alias creatas, quas nosse rationabiliter desiderant; nam omne rationabile eorum desiderium à liberalissimo DEO impletur, neque tantum confertur cognitio illorum, sine quorum nonitia foret anxi, & inquieti, vel necedum essentialiter satiati (nam, modò DEUM perpetuò à se videntum, & amandum viderent, jam essentialiter beati, quieti, ac satiati essent) sed etiam eorum, quorum, tanquam ad statum suum pertinentium, cognitionem rationabiliter desiderant. Etsi vident Beati non quidem infinita, sed tamen plu-

riam;

rima: in primis totam machinam universi, orbiumque cælestium constitutionem: item plurima, quæ aguntur in terris, casus amicorum, filiorum, parentum, prosperos, & adversos &c. Sic docet S. Thomas 3. p. q. 10. a. 2. in corp. dicens: *Nulli tamen intellectui beato deest, qui cognoscat in verbo omnia, quæ ad ipsum spectant.* Et Concilium Senonense in Decretis fidei Decr. 13. ait: *Beatis pervium esse omniforme illud Divinitatis speculum, in quo, quidquid eorum interfit, illucescat.*

107. Vident autem ista Beati in Verbo, de qua re videndum est Tannerus tom. 1. disp. 2. q. 6. dub. 9. & 10. Videre autem in Verbo est videre in DEO, in quo possunt omnia videri, vel tanquam in causa efficiente (ad quam etiam revocatur ejus decretum, vel voluntas) vel tanquam in causa ideali, & exemplari omnium: vel tanquam in specie eminentiæ omnium rerum, hoc est, in potentia DEI, qua potest supplere per se influxum physicum cuiuslibet speciei creatæ: vel etiam tanquam in scientia, & cognitione rerum omnium. Continentur quippe omnes creature in DEO tripliciter: scilicet, eminenter tanquam in causa efficiente: objectivè tanquam in intelligentiæ: representatiæ tanquam in causa ideali, vel specie omnium rerum. Jam, qui intuitivè videt causam ut talem, vel certè, qui videt speciem, vel cognitionem alicujus objecti, videt etiam ipsum objectum.

108. Est autem modus receptus dicendi, Beatos videre omnia in Verbo, tanquam in speculo voluntario, per quem significatur, quod, sicut videns speculum, etiam videt alia, ab ipso representata, ita Beati videntes DEUM, videant etiam creature, ex ipso refulentes. Dicitur autem DEUS speculum voluntarium, seu liberum; quia non videtur, nisi quando vult, quomodo vult, & quantum vult. Unde, quod Beatus unus pauciora, aliis plura videat, potest provenire ex eo, quod DEUS huic plus, alteri minus, se ostendat. Et posset quidem DEUS de absolute potentia pro libitu suo negare uni concursum ad plura videnda, quem alteri concedit, quamvis uterque æquali lumine gloriæ esset instrutus: attamen, ut Molina, Suarez, Bannez, & alii apud Tannerum dub. 9. n. 15. cit. n. preced. docent, ratio diversitatis in visionibus provenit ex lumine gloriæ, quod pro diversitate meritorum est diversum.

Vasquez tom. 1. in 1. p. disp. 50. fuscè contendit, nullam creaturam posse per visionem beatificam videri; eo quod alias deberet visio, modò ista e. g. preces, vel cultum, modò alia representare, & sic variari: sed, si ex n. 102. non eadem visio in individuo perseverat, non videatur absurdum, eam ita variari. Si etiam eadem perseveret, posset fors dici, statim videri omnia, quæ DEUS vult ab hoc Beato videri, sicut ipse vider omnia. Sed difficultas esset, quod hanc ratione eadem cognitione videret futura æquæ, ac praefixa, nec aliter præsentia, quam futura, ob invariabilitatem visionis. Unde supposita invariabilitate visionis, melius dicitur cum Cajetano

apud Vasquez loc. modò cit. n. 41. videri ista in Verbo causaliter; quia, licet in Verbo, seu per visionem beatificam, non videantur, attamen Verbum est causa, & visio beatifica est radix, ut videantur per aliam cognitionem.

109. Secundò. Ut docet Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 8. sec. 2. Beati habebunt omnes scientias naturales; tum quia in patria similes erunt Angelis, qui habent scientias illas infusas; tum quia etiam istæ scientiæ cadunt sub rationabile desiderium Beatorum. De Theologia fuscè disputat idem Eximius cit. disp. 50. & sapienter dicit, quod Theologia, in quantum obscura est, non sit in cœlo: quatenus verò est scientia rerum sublimissimarum, sit in cœlo. Unde n. 9. ait, *extra visionem infundi Beatis aliam scientiam rerum Divinarum, qua potest dici Theologia evidens, qua scilicet cognoscunt clarissime, quæ nunc obscurè proposita credunt.*

110. Tertiò, Beati non tantum gaudent de DEO, ut bono in se, seu gaudio amicitia, sed etiam de DEO, ut bono sibi Beatis, seu gaudio concupiscentiæ, de quo jam aliquid diximus n. 71. & plura n. 96. & seq. Hoc tam gaudium, seu hic amor concupiscentiæ, iterum ultimato referunt ad DEUM; nam Beati longè magis gaudent de DEO, ut bono sibi ipsi (qui est affectus veræ amicitia) quam de DEO, ut bono sibi, seu ipsis Beatis (qui est affectus tantum concupiscentiæ) & ultimato se, ac omnia sua, ad DEUM, tanquam ultimum finem, referunt.

111. Quartò. Beati redduntur impeccabiles, ut habent omnes cum S. Augustino l. 3. contra 2. epistolas Pelagianorum. c. 7. sub initium dicente: *Hic præceptum est, ut desideriis peccati non obediamus: ibi præmium, ut desideria peccati non habeamus.* Ratio est in primis; quia peccatum est magna miseria, atque deformitas, repugnans beatissimo illi statui. 2. Visio, quæ defacto datur, sicut representat perpetuitatem beatitudinis, ita etiam representat perpetuitatem amoris DEI, adeoque perpetuam exclusionem peccati: cùmque sit essentialiter vera, utique excludit peccatum. 3. Visio clara DEI, tanquam boni puri, & infiniti, necessitat voluntatem ad amandum DEUM: ergo necessariò impedit omnem actum cum hoc amore incompossibilem: confessio est clara. antec. est S. Thomæ 1. 2. q. 4. a. 4. in corp. idque etiam supponunt potius auctores, quam probant: quin Gormaz de beatitud. n. 269. ait, non posse melius probari, quam terminorum penetratione.

112. Certè, cùm necessitat DEUS ad sui amorem à visione beatifica sui ipsius, etiam necessitatibus creatura. Sanè non videtur, debere minorem vim habere respectu potentia limitata, visio clara, quamvis finita, boni infiniti, quam respectu potentia infinita habeat visio infinita. Deinde non potest voluntas omittere amorem, quando in omissione non reluet ullum bonum; quia non potest amplecti aliquid, quin amplectatur sub ratione boni, sive positivæ, sive negativæ talis: atqui in omissione amoris DEI, clarissimè visi, non reluet ullum bonum: ergo prob. mi nunc, dum adhuc sumus in corpore, seu

seu statu viæ, aliquando omittimus aliquos actus; ne nimis fatigemur: aliquando; quia apparent sub aliqua ratione mali, molesti &c. at, cùm suerimus in patria, seu, cùm nobis revelata facie apparuerit DEUS, non dabitur fatigatio, molestia, malitia &c. ergo non potest affignari in omissione amoris ulla bonitas, neque etiam bonitas fugæ molestiæ, fatigationis, difficultatis &c. ergo.

113. Si dicas, posse omitti actum ad exercendam libertatem, respondet Suarez tom. 1. in 2. p. disp. 9. sec. 1. n. 14. libertatem hominis non versari, circa finem positivè ultimum, clare propositum, sed tantum circa media. Dein, si hoc solum motivum esset sufficiens, nihil prorsus necessitaret voluntatem, quod est contra communissimam. Alias adhuc rationes afferit S. Thomas in opusculo dicto *Compendium Theologie*, quod in quibusdam editionibus est secundum, in aliis nonum. ubi c. 166. ait, si animus avertatur ab aliquo bono particulari, id ideo fieri; quia videt, aliquid deficere, quod ipse cognoscens relinquitur in alio querendum: ... sed in DEO, qui est bonum universale, & ipsa bonitas, nihil boni deest, quod alibi queri possit.

114. Nec est paritas à statu viæ, ad statum beatitudinis; nam in illo DEUS obscurè tantum cognoscitur, & saxe sub ratione apparentis mali, respectu nostri, e. g. sub ratione infelicitatis poenas, prohibentis voluptates, alias valde sensu gratas &c. aut sub ratione boni, non nisi difficulter obtinendi, qualis non apparet per visionem: & per hanc quoque voluptates illæ apparent prorsus indignæ. Sed neque potest Beatus averti à DEO per inconsideriam; quia ipse status beatitudinis inconsideriam excludit: & amor non finit non cogitare de DEO, ut nec lumen gloriæ.

115. Quinto. Beatitudo excludit omnem ignorantiam, & errorem; nam sicut peccatum, vel affectus pravus, opponitur rectitudini voluntatis, & propterea excluditur à voluntate Beati, ita error, vel ignorantia, opponitur rectitudini intellectus, & debet ab isto excludi; nam & istorum absentia, conformiter ad dicta n. 106. cadit sub rationabile desiderium Beatorum. Ignorantia autem hic debet strictè sumi, non tantum pro qualicunque nescientia, sed pro carentia scientiæ debitæ, à qua quis denominatur ignorans; nec enim dicitur ignorans Theologus, si nesciat consuere calceos; quia hæc notitia non spectat ad ejus statum: sed dicitur ignorans, si nesciat legitimè discurrere de DEO, aut aliis Theologicis objectis: pariter Beati non sunt ignorantes, quamvis plurima possibilia nesciant: at forent tales, si nescirent, quæ ad statum eorum pertinent.

116. Sexto. Beatitudo quidem absolute impossibilis est pro aliquo tempore cum malis physicis e. g. cruciatibus corporis, tristitia sensibili &c. quando ista mala sunt causa meriti, vel præmii: at non est impossibilis pro tota æternitate. Ratio prima partis est; quia Christus, adhuc in terris degens, habuit visionem beatissi-

cam, & tamen passus est supernaturiter gravissimos cruciatibus in cruce, & tristitiam in oliveto: ergo ista absolute non repugnat beatitudini ad tempus. Ratio vero secundæ partis est; quia repugnat amicitia, quod DEUS velit, pertinat æternitatem doloribus, & tristitiae vexatricum suum sine huius lucro.

117. Huc spectat celebris illa metaphora, qua beatitudo vocatur *spiritualis sponsatio*, vel etiam *spirituale matrimonium* inter Christum, & animam beatam, & hæc vocatur *sponsa & uxor agni*, juxta illud Angeli dictum Apocal. 21. v. 9. *Veni, & ostendam tibi sponsam, uxorem agni*. Hinc etiam certæ quædam perfectiones, Beatis collatae, vocantur *dotes*; dos enim, licet in sensu latiori significet omnem perfectionem, atamen in stricto, & à Jurisconsultis adhibito sensu, significat donum, quo sponsa dotatur: datur autem ordinariè à patre, adeoque anima, ut docet S. Thomas in supplemento q. 95. a. 1. ad 2. à SS. Trinitate, quæ tota est patre sponsa; quia effectus ad extra communes sunt toti Trinitati.

118. Aliquando tamen dicitur sponsa dotari à sposo, atque adeo anima à Christo; eis enim datum à sposo potius à Jurisconsulto etiam *dos* vocatur, ut Gen. 34. v. 12. ubi Hemor, pater sponsi Schem, voluit dotem dare Dinæ, filiæ Jacobi Patriarchæ, & Exod. 22. v. 16. dicitur, quod corruptor virginis debeat eam dotare, & accipere: & adhuc jura talem, fatem disjunctivæ, obligant, ut, vel ducat, vel dotet. Hoc autem donum, seu dos conferunt, quando sponsa solemniter inducit in domum sponsi: & hinc, perfectiones hominum justorum in via, non vocantur dotes; quia necdum ducuntur in domum DEI, aut contrahitut matrimonium indissolubile. Utterius datur dos ad ornandam sponsam, ut condigne fruatur suo statu, quæ etiam ratio competit Beatis: attamen illud, quod detur ad sustentanda onera matrimonii, in Beatis locum non habet.

119. Jam *dotes gloriose*, alias sunt anima, alias corporis. De dotibus animæ convenientiæ auctores quoad numerum ternarium, ut videare est apud Suarez in 1. 2. disp. 11. sec. 1. n. 3. Videntur autem ad dotem requiri tria. 1. Ut nota sit actus vitalis; nam vita sponsæ non est ejus dos: sed illæ res duntaxat, quæ conductum ad ejus vitam commodius ducendam. 2. Ut detur intuitu matrimonii, & hoc immedieate respiciat: & hinc dotes animæ beatae debent immedieate respicere sponsum Divinum. 3. Ut sint propriæ statui matrimoniali. Hinc ob defecatum primæ conditionis, visio, & amor beatissimus, seu beatitudo formalis non sunt dotes; quia sunt actus vitales.

120. Quamvis enim S. Thomas 1. p. 4. 12. a. 7. ad 1. incidenter loquendo, videatur dicere, dotes animæ esse visionem, comprehensionem, & fruitionem, non intelligendus est de actu visionis &c. sed de habitu; sic enim habet in supplemento q. 95. a. 2. ubi ex professo agi-

tur de hac materia: *Dicendum, quod beatitudo, & dos etiam realiter differunt, ut beatitudo dicitur ipsa operatio perfecta, qua anima beata DEO conjungitur, sed dotes dicuntur habitus, vel dispositiones, vel quæcumque aliae qualitates, que ordinantur ad hujusmodi perfectam operationem: & ad 3. Visio dupliciter potest accipi: uno modo actualiter, id est, pro ipso actu visionis: & sic visio non est dos, sed est ipsa beatitudo: alio modo potest accipi habitualiter, id est, pro habitu, a quo talis operatio elicetur, id est, pro ipsa gloriae claritate, qua anima divinitus illustratur ad DEUM videndum: & sic est dos, & principium beatitudinis, non autem est ipsa beatitudo.*

121. Tres, ut supra dictum, dotes animæ beata assignari communis solent, correspondentes tribus virtutibus Theologicis, ut docet Suarez loc. cit. n. 119. hinc Gormaz de beatitudine n. 226, assignat lumen gloriae, habitum charitatis, & habitum spei (si hic remanet in Beatis) vel habitum elicitum gaudii de beatitudine jam possessa; nam his tribus videntur convenire prædicta ad dotem n. 119. requisita. Nam 1. non sunt actus vitales, sed sunt principia eorum. 2. Dantur isti habitus intuitu matrimonii, saltem ut cum tanta perfectione, & cum perpetuitate contracti, seu tam perfecti, ac perpetui: item sunt proprii status matrimonialis; non enim tales dantur in via. 3. Respiciunt immediate sponsum Divinum; quia deserunt ad elicendos actus Theologicos, immediate versantes circa DEUM, & Christum.

122. Suarez quidem citata disp. 11. sect. 1. num. 6. putat, solum lumen gloriae esse, strictè loquendo, dotem animæ, eò quod alia sint etiam communis via: sed jam dictum est, habitus viae non esse tam perfectos, nec ita perpetuos, quod sufficiat; cum præsertim auctores communis tres dotes assignent, & ex S. Doctore cit. num. 110. planè eluceat, eum judicare, plures esse possent. Quærit autem ibidem num. 2. Eximus, an etiam in Angelis dentur hæ dotes: & respondet, dari easdem perfectiones, non tamen vocari dotes; quia eorum conjunctio cum Christo, aut DEO, non est matrimonium; hoc enim debet esse inter personas ejusdem speciei; cum tamen Angeli, nec cum DEO, nec cum Christo, sint ejusdem speciei.

123. Sed & corpus gloriosum habet suas dotes, quæ, licet non habeant omnino omnia prædicta, ad dotem requisita (quippe non respiciunt immediate aliquid Divinum) adeoque non omnino rigorosè sint dotes, sunt tamen perfectiones stabiles, collatae Beato ratione spirituæ matrimonii inter creaturam humanam beatam, & Christum, quæ in corpus redundant, & communissime etiam dotes vocantur: suntque istæ quatuor, impassibilitas, subtilitas, agilitas, & claritas: quæ sumuntur ex illo 1. Cor. 15. v. 42. Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptionem: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.

124. Prima igitur dos est *Impassibilitas*, quæ intelligitur per incorruptionem. Hæc, excludit non tantum mortem, & corruptionem à cor-

pore, sed etiam levissimum quemvis dolorem, juxta illud Apocal. 21. v. 4. *Mors ultræ non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultræ.* Hæc dos juxta Scotistas stat in extrinseca protectione DEI, non autem in perfectione quadam intrinseca; ajunt enim, dotem non debere esse intrinsecam sponsæ, modo jus ad illam (scilicet beatitudo) intrinsecum sit.

125. Secunda *Subtilitas* intelligitur per spiritualitatem; non enim, ut quidam hæretici voluerunt, corpus Beati revera vertetur in spiritum: sed tantum habebit subtilissimam vim penetrandi corpora, ad instar spiritus.

Tertia *Agilitas* intelligitur ab Apostolo per virtutem, & est potentia movendi se ipsum, & alia corpora, facilimè, ac celerrimè, etiam ingentes moles, sicut movere possunt Angeli. Hanc agilitatem D. Anselmus de similitudinibus c. 51. comparat radio solari, qui in momento transit ab oriente in occidentem.

126. Quarta *Claritas*, seu luciditas, intelligitur per gloriam, & reddit corpus Beati, non tantum quoad superficiem, sed etiam quoad intimas partes, diaphanum, ac splendidissimum. Difficultas tamen est aliqua, quomodo idem corpus possit simul esse diaphanum, ac coloratum. Sed respondeatur, etiam vitrum posse simul esse rubrum, & simul diaphanum. Si petas majorem diaphaneitatem in corpore Beati, quam in tali vitro, dicam, posse supernaturaliter eam cum colore conjungi. Si velis profus omnimodam, sine mixtione ullius opacitatis, negare debebis definitionem Aristotelicam colorati, scilicet, quod sit terminativum visus; hoc enim contradictrio repugnat omnino diaphano: debetque dici coloratum, quod talem, vel talem speciem, in oculo efficit, vel quid simile.

127. Præter has 4. dotes, corpora gloriose habebunt etiam suavissimas, ac purissimas quædam sensuum oblectiones ex cantu, colloquio, aspectu cœli empyrei, & beatorum corporum: item ex odoribus dulcissimis, tactu, & gustu rerum dulcissimarum, & amoenissimarum: quamvis enim non amplius, strictè loquendo, comedant, & bibant, eoquod non amplius nutritur, aut corruptantur, tamen sentient quandam gustus dulcedinem.

Unde Sangallenses existimant, Beatos probabilius non fore supra supremam cœli conve-xam superficiem, ubi nullum amplius corpus est, sed merum nihil: sed potius fore in media quasi densitate cœli empyrei, quod spatium probabilius impletatur aura cœlesti, apta transmittendis speciebus sensibilibus. Gaudium etiam ineffabile erit ex mutuo, & beatissimo Sanctorum consortio.

128. Præterea quibusdam Beatis, non omnibus, confertur aureola. Ubi notandum, quod beatitudo essentialis vocetur *aurea corona*: certæ autem accidentales prærogativæ, quorundam Beatorum, vocentur *aureole*, seu minores coronulae, quæ ab aliquibus auctoriis vocantur *laureole*. Non tamen omnis accidentalis gloria, etiam specialis, e. g. quam Christus promisit re-linquentibus omnia, vocatur aureola: sed ex communis

communi acceptance tantum sunt tres. Prima Martyrum, qui vicere mundum, ejusque tyrannidem, contemptu, & tolerantia mortis. Secunda Virginum, quae vicere carnem, abstinentia, non tantum ab illicitis, sed etiam a licitis, intra matrimonium, carnis voluptatibus. Tertia Doctorum, non a gradu, sed a doctrina, quae alios erudierunt ad justitiam, atque dæmonem expulerunt, ex infidelium præcipue cordibus.

129. Interim alii Sancti, qui carent his aucteolis, non invident eam habentibus, sicut nee minus Beati, seu minorem habentes visionem, invident habentibus majorem, vel clariorem, quia non exigunt majorem, quam exigat gratia, quam habent. & explicatur res exemplo vestrum, aut cibi; neque enim infans invidet adulto vestem majorem, aut etiam copiosorem cibum, qui ipsi non quadraret. Addit. & valde bene, *Ulla disp. 5. de Deo c. 2. n. 11.* quod Beati ardentissime DEUM propter se ipsum ament, & quidem incomparabiliter plus, quam seipso, ejusque admirantur, providentiam, atque huic se plenissime subdant: unde, cum videant, DEUM ita prædestinationis seriem disposuisse, ut ipsis minor beatitudo contingat, malunt ex hypothesi Divinae voluntatis, ita rem ordinantis, hanc suam beatitudinem, quam aliam quamlibet. Accedit intima unio charitatis, qui inter se Beati omnes arctissime junguntur.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones contra assertam impotentiam peccandi. Et errandi in Beatis.

130. **O** B. 1. *Jobi 4. v. 18.* dicitur: *Ecce, qui serviant ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit pravitatem:* ergo Angeli potuerunt peccare, consequenter etiam possunt Beati. Confir. S. Thomas 1. 2. q. 10. a. 2. *in corp.* docet, quod voluntas moveatur duplum, vel quoad exercitium actus, vel quoad speciem: & addit: *Primo ergo modo voluntas a nullo objecto ex necessitate moveatur.* Item q. 22. *de veritate a. 6. in corp.* ait: *Inest libertas voluntati in quolibet statu naturæ respectu cuiuslibet objecti:* ergo voluntas in quovis statu, etiam naturæ beatæ, non necessitatur ad DEUM amandum, sed potest ab eo averti per peccatum.

131. Resp. neg. conseq. Textus ille juxta S. Hieronymum in cap. 24. *Isaie*, & S. Gregorium 1. 5. *moral.* c. 28. exponi debet de Angelis malis. Ad confirm. neg. conseq. S. Doctor utroque loco loquitur de objectis distinctis à beatitudine, seu ultimo fine, nam hunc expresse excipit. Primo loco sic inferius ait: *Illud solum bonum, quod est perfectum, & cui nihil deficit, est tale bonum, quod voluntas non potest non velle, quod est beatitudo.* Altero loco prius sic

habet: *Voluntas de necessitate appetit finem ultimum, ut non possit ipsum non appetere, sed non de necessitate appetit aliquid eorum, que sunt ad finem.* Clare autem nobis consentit in opusculo, quod vocatur *Compendium Theologiae* c. 166. ubi ait, quod anima, vel alia creatura, videntis DEUM, sit confirmata in bono, & quod voluntas vestris DEUM, in ipso, tanquam universali bono, debeat quiescere; nec posset aliquid voluntatem à DEO divertere, eò quod non possit inveniri bonum in alio ente, quod non etiam contingit in DEO.

132. Ob. 2. *Libertas est voluntati essentialis:* ergo non potest tolli per beatitudinem. Confirm. *Actus charitatis in via non tollit potestatem peccandi:* ergo nec actus charitatis in patria: prob. conseq. isti actus procedunt ab eodem habitu, & major, vel minor intensio, qua sola differunt, non mutat speciem: ergo, *Resp. dist. antec.* Est essentialis voluntati libertas inadæquata. conc. antec. libertas adæquata. neg. antec. & sub eadem distinctione. conc. vel neg. conseq. *Libertas tota non est sola voluntas, sed totus actus primus, expeditus ad utrumque;* at beatitudo est impedimentum inauferibile, si mülque incompossibile cum judicio indifferente, sine quo non potest dari libertas.

Ad confirm. neg. conseq. ad prob. cons. 1. p. antec. At secunda, ut recte observat *Ulla disp. 5. de Deo c. 2. n. 17.* non est semper vera, nam intensio non orta ex additione gradus similis ad alterum gradum, sed consistens in perfectione indivisibili, mutat, strictè loquendo, speciem: certè Philosophi communissime adiutunt, quod, si gradus intensio sine heterogenei, specie differant. Sed quidquid de hoc sit: an actus charitatis in via, & in patria, specie differant, non est opus decidere. vide n. 72. Si etiam non ita differant, tamen neg. conseq. quavis enim actus charitatis patriæ producatur ab eodem habitu, non producitur in iisdem circumstantiis, nec eadem intensio; unde facile potest capi, eum in patria habere vim maiorem attrahendi, quam habeat voluntas se retrahendi, quam vim non habet in via.

133. Ob. 3. *Potest DEUS præcipere aliquid Beato, etiam sub gravi, & negare gratiam efficacem:* atqui sic peccabit: ergo. Confirm. Beati non utuntur habitibus ex necessitate: ergo possunt non amare DEUM, consequenter peccare. *Resp. neg. maj.* quamcumque enim gratiam DEUS dederit in circumstantiis beatitudinis, illa erit efficax, & non quidem libere, sed necessariò, post se trahet effectum; quia stante clara visione, & amore DEI, Beatus non potest non implere omnem voluntatem DEI. *Quodsi tamen præceptum esset pro libitu Beati dispensabile, vel impedibile, posset quidem Beatus illud non implere, non autem posset peccare;* quia deberet prius, ante omissionem operis, præceptum impedire, vel obtainere ejus dispensationem. Addo, si etiam dispensatio habeti non posset, tamen Beatum fore liberum, non quidem quoad substantiam effectus, sed quoad modum, ut ex hoc, vel illo motivo &c. præceptum implet, nisi tamen iterum ponatur ipse modus

modus quoque preceptus, & quidem indispensible; tunc enim nulla datur libertas. Ad confir. neg. antec. saltem intellectum de habitibus charitatis, & luminis gloriae: non tamen proprieate Beati utuntur illis habitibus inviti, aut coacti, sed spontaneitate necessaria.

134. Ob. 4. Potest DEUS actu peccanti pro posteriori naturae conferre visionem beatificam: ergo potest Beatus peccare. prob. antec. potest DEUS sic decernere: *Etsi videam te peccare, volo tamen conferre tibi visionem beatificam*; sed sic actu peccanti pro posteriori conferret visionem: ergo. prob. ma. si hoc non posset, tunc ideo; quia visio est necessitas non peccandi: sed, vel non est talis necessitas, vel, si est necessitas, non est nisi pro signo posteriori, in quo existit: ergo potest DEUS ita decernere, & consequenter Beatus potest peccare, non quidem in signo posteriori, in quo est visio, sed in priori.

135. Relp. neg. antec. ad prob. neg. mai. ad prob. omitt. ma. neg. mi. Potest quidem DEUS decernere collationem visionis illi, quem videt alias peccatum, & sic peccatum impedire: sed non potest decernere collationem visionis actu peccanti; quia illa sunt incompensabilia. Negata etiam min. est falsa; quia visio est necessitas non peccandi pro toto instanti, pro quo existit; quia hoc indivisibile est. Adde, quod hoc argumentum nimis probaret; nam probaret, quod nulla forma sit alteri essentialiter opposita, adeoque simili in eodem intellectu possit stare affensus, & dissensus, circa idem objec-
tum: volatio, & noltio efficax ejusdem rei: pradeterminatio, & actus liber &c. nam eodem modo dicam, DEUM posse sic decernere: *Etsi videam, te dissentire, volo tibi pro posteriori infundere assensum. Etsi videam, te efficaciter nolle, volo tibi pro posteriori infundere volitionem*; nam eodem modo dici poterit, quod dissensus tantum excludat assensum pro eodem signo; non pro instanti totaliter sumpto &c. quia utique sunt contra omnium opinionem. Hinc falsum est, quod aliquid alteri essentialiter oppositum, excludat illud tantum pro signo priori, vel posteriori; nam debet pro toto instanti excludere, seu pro utroque, vel omnibus signis ejusdem instantis; quia instantis non est divisibile: nec signa naturae sunt partes ejusdem, sed tantum indicia causalitatis, & dependentia: unde; si aliqua forma alteri essentialiter est opposita; tunc nec potest esse causa, nec effectus istius; immo omnino non potest, physicè ei coexistere. vide etiam dicta. n. 162. de aet. hum.

136. Alia est quæstio, an DEUS peccatori habituali absolute possit conferre visionem, vel etiam amorem beatificum, & tamen non remittere peccatum, prius patratum. Quod si etiam DEUS id posset, tamen nostræ conclusio-
ni non obest; quia talis peccator, stante visione, novum peccatum committere non posset. Si autem visio postea iterum cessaret, beatitudo non fuisset ex dictis a n. 80. unde Beatus semper manet

impeccabilis. Sed utramque questionem, an scilicet peccatori visio infundi, & an visio beatifica semel habita cessare possit, non est hujus loci decidere. Certè ob peccatum subsequens cessare non posset. Ex libera voluntate DEI sola etiam difficulter videtur posse cessare; *Sine penitentia enim* (ut ait Apóstolus ad Rom. ii. v. 29.) *sunt dona, & vocatio DEI*, hoc est, absque revocatione, nisi ob culpam. Videbitur fortè etiam alicui, DEUM dedecere, hominem absque culpa spoliare tantis bonis. Pariter, an DEUS ob peccatum antecedens, nequum, ut ponitur, remissum, hominem iterum spoliare possit visione, dependet ex quæstione illa, an collatio visionis possit stare cum habituali peccato, seu inimicitia DEI, & reatu ad odium, ac poenam æternam: an verò sit formalis essentialis remissio peccati, ut multi affirmant. At, quia hæc quæstio connexionem habet cum illa alia, an gratia sanctificans possit de absoluta potentia stare cum peccato, quæ examinanda est in tract. de Gratia; etiam hujus decisio facile potest illuc differri.

137. Ob. 5. Beatus, ut dictum est n. 16. est compositibilis cum malis physicis, dolore, tristitia &c. ergo etiam cum peccato. Confirm. 1. Saltem error, vel ignorantia inculpabilis, non est malum morale: ergo potest stare cum beatitudine. Confir. 2. Beati juxta nos cognoscunt multa probabilia: ergo possunt habere cognitiones probabiles, adeoque fallibles. Resp. neg. conseq. Malum morale est dedecens statum Beati; quia est macula, & turpitude difformis rectæ rationi: non ita malum purè physicum pro aliquo tempore, ut ibi dictum. Nec dicas: si non dedecet pro aliquo tempore, neque dedecet pro omni; nam resp. eti non dedecet patientem, dedecet inferentem, vel DEUM beatificantem, & non tollentem ab amico miseriam, inutilem ad lucrum ulterius, simulque privantem magna beatitudine accidentali.

138. Ad 1. confir. dist. antec. error, vel ignorantia, non est malum morale, hoc est, culpabile, & peccaminosum. conc. antec. non est malum morale objectivum, sive objectum difforme rationali appetitui, & dedecens statum plenissimæ beatitudinis. neg. antec. & conseq. Non autem ita dedecent mala purè physica, e.g. dolor, & tormenta; quia agere, & pati fortia, per se nullatenus dedecet naturam rationalem, nec ista per se aversatur semper appetitus rationalis. Ad 2. confir. neg. conseq. nam cognitiones nostras probabiles cognoscunt Beati certissime, & non tantum probabiliter: sicut nostras cognitiones falsas cognoscunt verissime, esse tales: aliud enim est, cognoscere probabile, aliud probabiliter: illud appellat super objectum, istud super modum cognoscendi. Unde potest etiam dist. ant. Beati cognoscunt probabilia probabiliter. neg. ant. cognoscunt ea certò, hoc est, cognoscunt certò, esse probabilia. conc. ant. & neg. conf.